

HRVATSKI VOJNIK

16. KOLOVOZA 2024.

BROJ | 715

CIJENA 1,33 €

29. OBLJETNICA VRO OLUJA

RAZGOVOR
SKUPNIK
FRANJO ŽNIDARIĆ
PRIPADNIK
2. MEHANIZIRANE
BOJNE GROMOVI

**HRM ŠESTI PUT
SUDJELOVAO NA
TRADICIONALNOM
MARATONU LAĐA**

**PROTUPOŽARNI
AVIONI HRZ-A
SUDJELOVALI
U GAŠENJU
50 POŽARA**

**SVEČANO
ISPRAĆEN
5. HRVATSKI
KONTINGENT
U NATO-OVU
AKTIVNOST U
MAĐARSKOJ**

Foto: Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVOM / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@mohr.hr), Janja Marijanović Šaravanja (janja.marijanovic@mohr.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // Fotograf: Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr)

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // Marketing: Mila Badrić Gelo (mabadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisk: Tiskara Intergrafika TTZ d.o.o., Klake 7, 10 290 Zaprešić // Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Odobrava: Ivana Valenčić Mikišić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

NAŠA JE ZADAĆA BUDUĆIM NARAŠTAJIMA PRENOSITI POVIJESNU ISTINU

"Oluja je označila novo razdoblje u hrvatskoj povijesti jer je od tog trenutka opstojnost Hrvatske osigurana za njezine buduće naraštaje. Podizanje stijega na Kninskoj tvrđavi jedan je od najsrđnijih trenutaka u hrvatskoj povijesti, on je označio ostvarenje tisućljetnog sna o hrvatskoj neovisnosti.

Danas slavimo slobodu i neustrašivost hrvatskih branitelja i neovisnost Hrvatske koju su generacije sanjale", kazao je predsjednik Vlade Andrej Plenković

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 12 RAZGOVOR**
skupnik Franjo Žnidarić,
pripadnik 2. mehanizirane bojne Gromovi
- 16 27. MARATON LAĐA**
HRM šesti put sudjelovao na tradicionalnom Maratonu lađa
- 20 RAZGOVOR**
razvodnik Ivica Nerer,
pripadnik 2. oklopno-mehanizirane bojne Puma GOMBR
- 24 PP SEZONA**
Protupožarni avioni HRZ-a sudjelovali
u gašenju 50 požara
- 26 EVA - MAĐARSKA**
Svečano ispraćen 5. hrvatski kontingent u
NATO-ovu aktivnost u Mađarskoj
- 28 OLIMPIJSKE IGRE U PARIZU**
Veliki uspjesi Hrvata
- 34 VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija danske obrane
- 42 RATNA MORNARICA**
Japanske fregate klase Mogami
- 50 PODLISTAK**
Nuklearno oružje (IX. dio):
Posljedice nuklearnog rata
- 56 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Kaštel Benković
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Zenge
- 60 DOMOVINSKI RAT**
Ja umirem, živila Hrvatskal
- 64 DOMOVINSKI RAT**
Srpski logori u Domovinskom ratu

29. OBLJETNICA VRO OLUJA

NAŠA JE ZAD NARAŠTAJI POV

TEKST
Vesna Pintarić

FOTO
Tomislav Brandt
Filip Klen

AĆA BUDUĆIM MA PRENOSITI IJESNU ISTINU

"Oluja je označila novo razdoblje u hrvatskoj povijesti jer je od tog trenutka opstojnost Hrvatske osigurana za njezine buduće naraštaje. Podizanje stijega na Kninskoj tvrđavi jedan je od najsretnijih trenutaka u hrvatskoj povijesti, on je označio ostvarenje tisućljetnog sna o hrvatskoj neovisnosti. Danas slavimo slobodu i neustrašivost hrvatskih branitelja i neovisnost Hrvatske koju su generacije sanjale", kazao je predsjednik Vlade Andrej Plenković

Proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja te 29. obljetnica vojno-redarstvene operacije Oluja obilježena je svečano i dostoјanstveno 5. kolovoza u Kninu. Središnja svečanost održana je na stadionu NK Dinara, a program na Kninskoj tvrđavi prenosio se putem videozida na stadionu i središnjem gradskom trgu.

Na svečanosti su se u čast te velike vojne pobjede u Zvonimirovu gradu okupili najviši državni i vojni dužnosnici, među kojima predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, potpredsjednici Vlade i ministri obrane Ivan Anušić i hrvatskih branitelja Tomo Medved, te ostali ministri u Vladi, predsjednik Hrvatskog narodnog sabora Bosne i Hercegovine Dragan Čović, načelnik GS-a OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, zapovjednici grana OSRH, vojni ordinarij mons. Jure Bogdan, veleposlanici i strani vojni izaslanici akreditirani u RH, predstavnici Grada i Županije, pripadnici OSRH, sudionici operacije te mnogi drugi.

Obilježavanje je počelo tradicionalnom budnicom ulicama grada Knina. Na Trgu dr. Ante Starčevića kod Spomenika hrvatske pobjede Oluja 95 odana je počast poginulim, nestalim i umrlim hrvatskim braniteljima, a vijence su položili predstavnici obitelji poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja u VRO Oluja, HRVI-ja, ratni zapovjednici i predstavnici udruga iz Domovinskog rata, izaslanstva Vlade RH, Hrvatskog sabora i Predsjednika RH te izaslanstvo Hrvatskog narodnog sabora Bosne i Hercegovine kao i predstavnici županija i gradova.

Na stadionu NK Dinara prijavak Predsjedniku RH predao je brigadni general Željko Ljubas zapovjednik ZOS-a GS-a OSRH. Crvena zvona najavila su tradicionalnu ceremoniju podizanja hrvatske zastave na jarbol Kninske tvrđave točno u 9:43 kad su hrvatski

Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić

Dragi hrvatski branitelji i članovi obitelji poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja, poštovane hrvatske vojnikinje i vojnici, drage hrvatske građanke i građani, naši sunarodnjaci izvan Domovine, kraljevski grad Knin, srednjovjekovna kolijevka hrvatske države, danas nas podsjeća na veličanstvenu hrvatsku pobjedu u Domovinskom ratu – vojno-redarstvenu operaciju Oluja. Svim hrvatskim braniteljima čestitam njihov dan, a posebno onima koji su te 1995. godine 4. kolovoza u osvit zore krenuli u oslobođenje hrvatskog teritorija. VRO Oluja provedena je u roku od 85 sati. Podizanjem hrvatske zastave na Kninskoj tvrđavi simbolično je označena pobjeda Hrvatske u Domovinskom ratu. Oluja je omogućila i mirnu reintegraciju okupiranog dijela Podunavlja i otvorila put stvaranju moderne, samostalne i neovisne hrvatske države.

Neka nam Dan pobjede i domovinske zahvalnosti bude vječni podsjetnik na žrtvu koju smo podnjeli da bismo danas živjeli u miru i slobodi. Neka nas uvijek sjeća na 1991. godinu, kada nas je daleko nadmoćniji agresor pokušao pokoriti, oduzeti nam naš teritorij, slobodu i mir. Tada se hrvatski narod branio sam, praktički bez pravog oružja. Mnogi hrabri ljudi izgubili su živote

braneći svoju Domovinu. To nikada ne smijemo zaboraviti i te se žrtve nikada ne smijemo prestati sjećati.

Svima nama želim da iz tih iskustava i na tim temeljima zajedno nastavimo graditi još bolju i snažniju hrvatsku državu za generacije koje dolaze.

Zajedno s hrvatskim braniteljima i upravo zahvaljujući njihovim znanjima i iskustvima nastavljamo graditi moderne i moće Oružane snage. Dio smo moćnog NATO saveza, pouzdan smo partner svjetskim vojnim silama i svjesni smo – mir i sloboda nemaju cijenu. Zato Ministarstvo obrane i Vlada Republike Hrvatske kontinuirano ulažu u opremanje i modernizaciju Hrvatske vojske. Podizemo standard hrvatskim vojnicima i stvaramo im uvjete rada i života kako bi predano mogli ne samo raditi svoj posao nego i živjeti svoj vojni poziv.

Nikada više nećemo dopustiti da itko pomisli da ima pravo na hrvatski teritorij i na naše domove. Odvraćanje je ključna uloga opremljene i moderne Hrvatske vojske. U danima Domovinskog rata pokazali smo daitekako znamo kako se vode herojske borbe i oslobođajuće bitke – zato vam od srca čestitam 29. obljetnicu vojno-redarstvene operacije Oluja i neka nas sve čuva dragi Bog.

29. OBLJETNICA VRO OLUJA

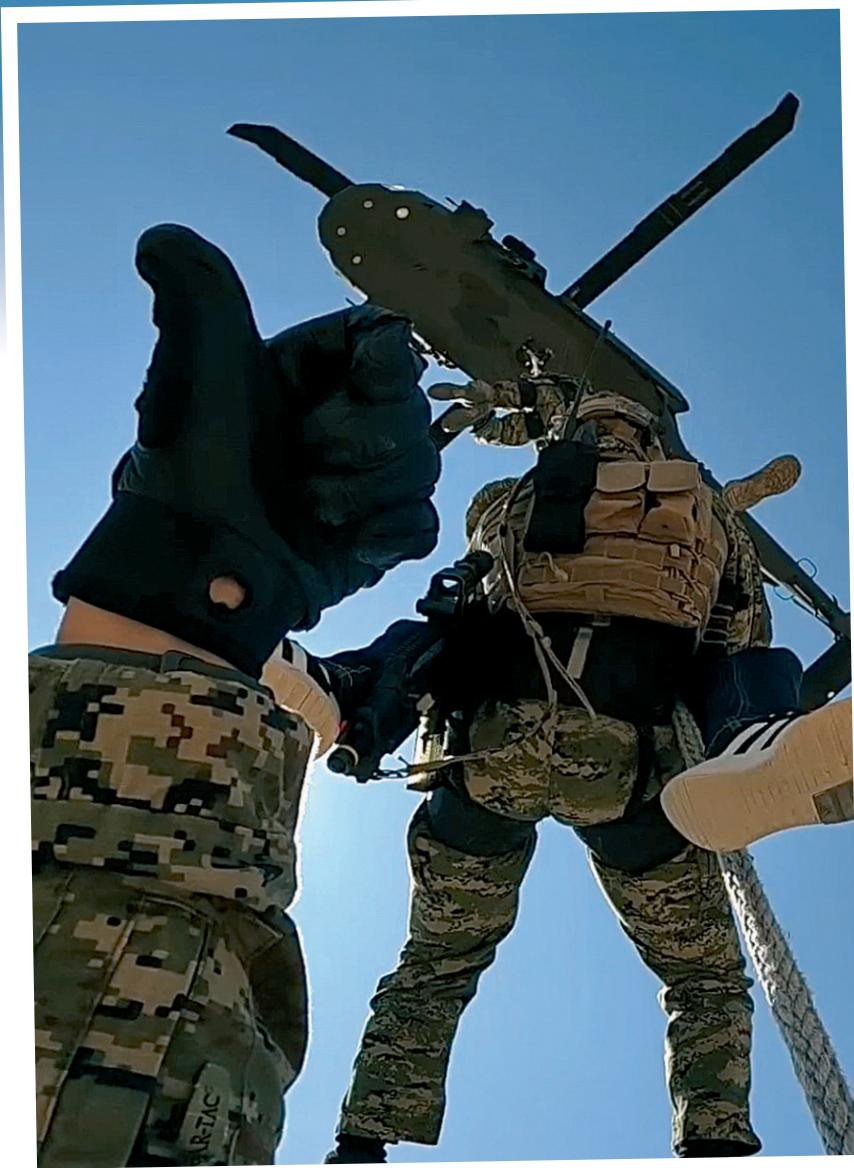
članovi koji mu pridonose. "Ape-liram da se i dalje vodi računa o veteranima, dragovoljcima, hrvatskim braniteljima jer je to ulog u budućnost i po tome će nas pamtitи mlade generacije. Trebamo pamtitи i slaviti naše pobjede, naše branitelje i ratne zapovjednike", kazao је general Barić.

Čestitke i zahvalnost hrvatskim braniteljima potom je uputio predsjednik Vlade RH Andrej Plenković istaknuvši: "Oluja je označila novo razdoblje u hrvatskoj povijesti jer je od tog trenutka opstojnost Hrvatske osigurana za njezine buduće naraštaje. Podizanje stijega na Kninskoj tvrđavi jedan je od naj-sretnijih trenutaka u hrvatskoj povijesti, on je označio ostvare-nje tisućeljetnog sna o hrvatskoj neovisnosti. Danas slavimo slo-bodu i neustrašivost hrvatskih branitelja i neovisnost Hrvatske koju su generacije sanjale". Na-glasio je kako je Oluja bila oslo-bodilačka, legitimna i pravedna vojna operacija te kako se neće

vojnici prije 29 godina pobedo-nosno ušli u Knin. Potom je isto toliko plotuna najavilo povjesnicu te su pročitana imena 245-ero poginulih i nestalih branitelja u VRO Oluja kojima je počast odana i preletom VBA Rafale.

Svečani program nastavljen je obraćanjem visokih uzvanika. Uime hrvatskih branitelja obratio se umirovljeni general-pukovnik Slavko Barić, dugogodišnji zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH i zamjenik zapovjednika Ratne škole "Ban Josip Jelačić" te zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". On je posebno ukazao na važnost promicanja istine o Domovinskom ratu i brige za hrvatske branitelje istaknuvši kako oni ne smiju biti teret društva već njegovi aktivni

Načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid

Na Kninskoj tvrđavi hrvatska zastava vijori od 5. kolovoza 1995., a mi se i danas prisjećamo Domovinskog rata, naše borbe za neovisnost i vojno-redarstvene operacije Oluja.

Tijekom Domovinskog rata proveden je niz uspješnih i obrambenih oslobođilačkih operacija hrvatske vojske i policije s jasnim ciljevima, a Oluja je jedna i jedinstvena, jer je njome oslobođena Hrvatska i izvojevana najznačajnija pobjeda u Domovinskom ratu.

S ponosom i dubokim pijetetom prema herojima koji nisu više s nama slavimo 29 godina pobjede, slavimo mir, slobodu i neovisnost. Pobjednička Hrvatska vojska danas je moderna, dobro organizirana, obučena, uvježbana i opremljena, s planovima daljnog razvoja i modernizacije.

Hrvatska vojska jamac je obrane suvereniteta i teritorijalne cjevitosti Republike Hrvatske i važan je oslonac u pomoći civilnim institucijama, na ponos hrvatskog naroda i svih njezinih građana.

Svim pripadnicima Hrvatske vojske u domovini i svijetu, u misijama, operacijama i aktivnostima potpore miru, čestitam Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja i 29. obljetnicu vojno-redarstvene operacije Oluja. Vama i vašim obiteljima želim obilje zdravlja te uspjeh i zadovoljstvo u izvršavanju zadaća.

29. OBLJETNICA VRO OLUJA

dopustiti izvrtanje povijesnih činjenica i napadi na hrvatske branitelje i policajce, jer oni su u temeljima naše slobode. Osvrnuvši se na nove sigurnosne ugroze u svijetu dodao je kako se Hrvatska mora osloniti na svoje snage te će se nastaviti ulagati u Hrvatsku vojsku i modernizaciju svih njezinih grana. "U tom cilju", istaknuo je, "pokrenuti su procesi nabave samohodnih haubica 155 mm Caesar, samohodnih višecijevnih lansera raket HIMARS, modernog tenka zapadne proizvodnje, nastavit će se modernizacija i opremanje HRM-a". Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković istaknuo je kako je VRO Oluja bila velika, legitimna, legalna i pravedna te kako ima onih koji žele baciti sjenu na Domovinski rat, istaknuvši kako im takvi narativi neće proći. "Naša je zadaća budućim naraštajima prenositi

povjesnu istinu i podsjećati kako smo samo zahvaljujući hrabrosti i žrtvi hrvatskih branitelja i mudrosti prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana pobjedili".

Predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović kazao je u svom obraćanju: "Danas slavimo slobodu te hrabrost i vještina svojih vojnika koji su nam donijeli slobodu, mir i suverenost, kao i mudrost i odlučnost tadašnjeg hrvatskog političkog vodstva". Istaknuo je također važnost sudjelovanja snaga HVO-a u dñima uoči VRO Oluja u kojima su stvarane pretpostavke za oslobađanje Hrvatske. Usto posebno je istaknuo i kako

Svečanost na stadionu zaokružena je prikazom sposobnosti pripadnika hrvatske vojske i policije

je vođenje i zapovijedanje u Domovinskому ratu bilo vođeno brigom za svakog hrvatskog vojnika, a prema poginulima trebamo imati duboki respekt.

Svečanost na stadionu zaokružena je prikazom sposobnosti pripadnika hrvatske vojske i policije, te letačkim programom u kojem su sudjelovali akrogrupa "Krila Oluje", avion MiG-21 te VBA Rafale.

Prelet MiG-a 21 simbolično je podsjetio na ključnu zračnu potporu koju su ovi avioni pružali kopnenim snagama tijekom te vojno-redarstvene operacije, ali i najavio novo poglavlje obrambene sposobnosti Republike Hrvatske s višenamjenskim borbenim avionima Rafale. Nakon kratke letačke demonstracije Rafalei su u čast Oluje preletjeli državni teritorij Republike Hrvatske.

Nakon središnje svečanosti služena je misa u crkvi Gospe Velikog Hrvatskog Krsnog Zavjeta koju je predvodio vojni ordinarij mons. Jure Bogdan, uz koncelebriranje šibenskog biskupa mons. Tomislava Rogića.

Svi zainteresirani mogli su tijekom dana razgledati taktičko-tehnicički zbor naoružanja i opreme, a u poslijepodnevnim satima u Knin su stigli i sudionici maratona, biciklisti i motoristi, utrke i defilea koji se tradicionalno održavaju u prigodi ove velike hrvatske vojne pobjede.

RAZGOVOR

SKUPNIK

**FRANJO
ŽNIDARIĆ**PRIPADNIK 2. MEHANIZIRANE
BOJNE GROMOVI

Pripadnik 2. mehanizirane bojne Gromovi skupnik Franjo Žnidarić na nedavno održanom prvenstvu Hrvatske u kajaku na mirnim vodama, koje se održalo na zagrebačkom jezeru Jarun, osvojio je tri zlatna odličja kojima je još pridodao jedno srebrno i dva brončana odličja. Jedini je natjecatelj koji je nastupio u seniorskoj konkurenciji na svim pojedinačnim disciplinama i to 200, 500, 1000 i 5000 metara

IZVRSNOST, A NE PROSJEČNOST

Na državnom prvenstvu ukupno je nastupilo više od 200 natjecatelja iz 12 hrvatskih klubova što pokazuje da je natjecanje bilo održano na iznimno visokoj razini. Skupnik Franjo Žnidarić kajakom na mirnim vodama počeo se baviti daleke 2006. godine u Hrvatskoj Kostajnici u istoimenom kajak-kanu klubu. Prvu medalju osvaja u Sisku kao mlađi kadet i još uvijek nije stao s osvajanjem odličja ni nakon 18 godina. Danas kao senior nastupa za kajak-kanu klub Marsonia iz Slavonskog Broda, ali i dalje se priprema u svojem gradu na rijeci Uni. Nakon pristupanja u OSRH 2021. godine nastupa kraća pauza od redovitog nastupanja na natjecanjima te zbog profesionalnih obveza nastupa ako se pokaže prilika što ga nije sprječilo da svejedno osvaja odličja, pojedinačno i u timskim čamcima s klupskim kolegama iz kajak-kanu kluba Marsonia.

RAZGOVARAO

Tomislav Vidaković

FOTOARHIVA POSTROJBE

Sredinom ove godine, nakon povratka s izobrazbe za prvu dočasničku dužnost, koju je završio kao najbolji polaznik generacije, počeo je s pripremama za natjecanje koje uključuju treniranje dva puta dnevno, a postignuti rezultati najbolji su pokazatelji koliko je želje i truda uloženo.

Razgovarali smo sa skupnikom Žnidarićem koji nas je detaljnije upoznao s disciplinom u kojoj se natječe.

ZAŠTO STE ODABRALI KAJAK-KANU, ŠTO VAS JE PRIVUKLO U OVJ SPORT?

Trenirao sam istodobno i nogomet i kajak-kanu, međutim, u kajaku je ipak bila jača konkurenca i natjecateljski je duh prevagnuo upravo na tu stranu. U našem je sportu svako natjecanje posebno po nečem i nikad se ne možemo u potpunosti pripremiti na uvjete koji nas čekaju na natjecanju. Time je izazov veći i sport zahtjevniji, a to su neke od odlika koje me privlače i zato je odluka pala na kajak. Nakon toliko godina u sportu mogu sa sigurnošću reći kako sam donio ispravnu odluku.

RAZGOVOR // SKUPNIK FRANJO ŽNIDARIĆ

KOJA VAM JE NAJDRAŽA DISCIPLINA ILI TIP UTRKE I ZAŠTO?

Najdraža je utrka ona u kojoj imam najveće izazove. Dugo godina mi je disciplina na 1000 metara bila najdraža jer iziskuje najveće napore i oduvijek se smatra kraljevskom disciplinom. Ove mi je godine teško izabrati koja je bila najzanimljivija, ali utrka na 500 m bila je iznimno dinamična, napadao sam prvo mjesto pa ga branio protiv trećeg protivnika i na kraju se borio sa samim sobom da što bolje završim utrku. Uglavnom, jako je puno situacija bilo u manje od dvije minute koliko utrka traje i baš nakon nje osjećao sam se najzadovoljnije samim sobom.

IZNIMNO ZAHTJEVNA UTRKA

OPIŠITE NAM SVOJU NAJZAHTJEVNiju UTRKU I KAKO SE NOSITE S IZAZOVIMA NA TOM NATJECANju?

Najzahtjevnija utrka mi je zasigurno bila ona na Europskom prvenstvu u maratonu 2018. godine. Utrka se vesla 30 kilometara što uključuje i trčanje s čamcem, veslom i ostalom opremom. Smatrao sam da će na maratonu biti nešto lakši start utrke i tu sam video svoju priliku, međutim, start maratona bio je jednak kao da startamo sprint disciplinu i dok sam pohvatao konce već je dosta čamaca bilo ispred mene. Nakon tog prvog šmara shvatio sam da ništa u vezi te utrke neće biti lagan i zadao sam si cilj da stižem jednog po jednog ispred sebe pa gdje završim tako će biti. Bila je to ispravna odluka jer sam na kraju uspješno završio maraton u prvoj polovini poretka, a koliko je teško bilo pokazuje to da ni dandanas nisam siguran jesam li nakon utrke zaspao u krevetu ili pao u nesvijest od umora.

KOJI SU NAJVEĆI IZAZOVI S KOJIMA SE SUOČAVA SVAKI KAJAKAŠ/KANUIST TIJEKOM NATJECANJA, BILO FIZIČKI ILI MENTALNI, I KAKO SE NOSITE S NJIMA?

Nažalost, na natjecanjima poput državnog prvenstva kajakašu je najveći problem regatna staza, točnije, Jarun koji je pun lokvanja koje nam se petlja oko kormila i samog čamca što nas jako usporava i prava je lutrija ne pokupiti ga. Nažalost, ove je godine nekoliko utrka odlučilo upravo to i neki sportaši koji su bili prvi pokupili bi taj lopoč što bi ih usporilo dovoljno da ne uspiju održati prednosti i na kraju su izgubili utrku. Osim tih vanjskih prepreka, najveći je problem dobra stara trema koja je uvijek u određenoj količini prisutna, a mi je možemo iskoristiti za dobro ili loše. Tremu imam prije samog starta, ali čim čujem zvuk početka utrke, ona sasvim nestane i poslije toga fokus je na pobjedi.

KAKO IZGLEDA TRENING I PRIPREMA ZA NATJECANJA? POSTOJI LI NEKI POSEBAN RITUAL ILI RUTINA KOJU SLIJEDITE?

Ove godine nisam imao previše vremena za trening zbog profesionalnih obveza što je značilo da malo vremena koje imam moram iskoristiti maksimalno, a to su shvatili i moji zapovjednici čiju sam punu potporu imao i na tome sam im stvarno zahvalan. Fizičku spremu smatram jednom od glavnih osobina hrvatskog vojnika i uvijek sam u odličnoj formi i to sam samo trebao prenijeti na veslanje što sam i radio dva tjedna prije natjecanja s dva do tri treninga dnevno. Potrebno je inače najmanje mjesec dana za to, ali dugo sam već u ovom sportu i uspio sam zadovoljiti potrebnu formu za natjecanje koje me čeka. U rituale prije treninga ili same utrke ne vjerujem, a rutina je najbolja vodila do uspjeha. Ako sam bio konstantan na treninzima i odradivao ih na način koji se od mene očekuje, kao sportaš učinio sam sve u svojoj moći, ostalo je na onoj sportskoj sreći i mojim protivnicima. Napomenuo bih kako koristim tu riječ protivnici, a zapravo smo svi više-manje prijatelji i u jako

Najzahtjevija utrka bila je ona na Europskom prvenstvu u maratonu 2018. godine. Utrka se vesla 30 kilometara što uključuje i trčanje s čamcem, veslom i ostalom opremom. Koliko je bilo teško pokazuje da ni danas nisam siguran jesam li nakon utrke zaspao u krevetu ili pao u nesvijest od umora

dobrim odnosima, tih nekoliko minuta utrke smo *protivnici*, izvan nje prijatelji.

TEHNIKA VESLANJA VRLO JE BITNA

KAKO IZGLEDA SVAKODNEVNI TRENING? KOJE SU KLJUČNE VJEŽBE I TEHNIKE KOJE KORISTITE ZA POBOLJŠANJE SVOJIH PERFORMANSI?

Na prosječnom treningu veslam između 8 i 10 kilometara, ne prelazim 20 kilometara i ne veslam ispod pet kilometara, ovisno što želim postići s tim treningom i u kojoj sam fazi priprema. Osim veslanja jako je bitan i trening u teretani i trčanje. Kad su idealni uvjeti veslam dva puta dnevno i navečer odradim teretanu pa sutradan ponovim to, samo umjesto teretane odradim trčanje i tako u krug. Trening snage sastoji se od vježbi poput bench pressa, zgibova, veslanja u pretklonu, propadanja, čučnjeva i skokova, dok trčanje zna biti intervalno ili konstantno ovisno o cilju. Tehnika veslanja jako je bitna za izvedbu i pokušavam je stalno usavršavati, čak i nakon 18 godina veslanja imam puno toga popraviti. Sport se razvija i nove se spoznaje stalno implementiraju te mi sportaši moramo držati korak s njima ako ne želimo da nas pregazi vrijeme.

KOJI VAM JE NAJVEĆI SPORTSKI USPJEH DO SADA I ŠTO JE NAJVİŞE POMOGLO DA GA POSTIGNETE?

Najveći sportski uspjeh zasigurno je uspješan završetak maratona u seniorskoj konkurenciji, nema službene baze podataka o tome, ali kroz razgovor sa starijim kolegama nismo našli nekog da je uspio osim mene u tome. Izdvojio bih također osvajanje naslova državnog prvaka u sprintu

i maratonu na mirnim vodama te osvajanje državnog prvaka u kajaku na divljim vodama, sve u istoj godini. Kajak na divljim vodama sasvim je drugačiji sport i vrijede neka druga pravila naspram kajaka na mirnim vodama, no imao sam priliku nastupiti i iskoristio sam to na najbolji mogući način. U tome mi je najviše pomogla želja za dokazivanjem i ljubav prema natjecanju, nisam nikada bježao od izazova i uvijek su me privlačili jer neovisno o rezultatu iz takvih sam situacija izlazio s novim znanjima i iskustvom.

KOJA SU OČEKIVANJA OD SPORTA U KOJEM SE NATJEĆETE? KAKVI SU PLANOVNI ZA BUDUĆNOST?

Od svojeg sporta očekujem da i dalje bude težak i izazovan prema nama sportašima, da i ubuduće kao što je i do sada od nas traži ono najbolje da bismo osvojili odličja. Volio bih odraditi još koje natjecanje na međunarodnoj sceni predstavljajući boje naše zastave, noseći šahovnicu na srcu, ali ne volim nastupati ako osjećam da nisam spreman dati sve od sebe. Prije svega sam vojnik i profesionalac i to se nikad neće promjeniti, ako između toga bude prostora za pripremu, sigurno ću to iskoristiti i nastupiti.

KAKO ODRŽAVATE RAVNOTEŽU IZMEĐU TRENINGA, NATJEĆANJA I PRIVATNOG ŽIVOTA? POSTOJI LI NEKA STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE MOTIVACIJE I FOKUSA?

Moj privatni, profesionalni i sportski život najlakše se može opisati kao kontrolirani kaos. U privatnom životu supruga je moj oslonac, u profesionalnom su mi nadređeni potpora, a u sportskom moj klub. Svi nabrojeni na neki način čine moj tim bez kojeg ne bi mogao uspješno balansirati između ta tri svijeta, međutim dobri međuljudski odnosi, razumijevanje i otvoreni razgovor riješili su svaki dosadašnji problem i izazov. Nadam se da će tako ostati i da ću se što dulje moći baviti sportom na natjecateljskoj razini.

27. MARATON LAĐA

HRM ŠESTI PUT SUDJE TRADICIONALNOM MA

LOVAO NA RATONU LAĐA

U sklopu očuvanja tradicije kraja u kojem je smještena vojarna "116. brigade Hrvatske vojske" u Pločama, pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješaštva Flote Hrvatske ratne mornarice i ove su godine sastavili svoju ekipu i šesti put sudjelovali na ovom tradicionalnom natjecanju. Uloga pripadnika Satnije nije samo natjecateljska, već su aktivno uključeni u organizacijski dio Maratona lađa, u njegovo osiguranje i brigu o sigurnosti sudionika i gledatelja

TEKST

Marija Mitar

FOTO

Ivona Vidušić

27. MARATON LAĐA

Početak utrke bio je u 17:00 sati ispod mosta u Metkoviću. Lađe su bile poređane prema rezultatima brzinskih utrka u Opuzenu. Oni koji zauzimaju prvi red smatraju se favoritima, a ekipa HRM-a imala je 10. startnu poziciju. Za razliku od prošle godine kad je ekipa HRM-a zbog velikih valova imala problema s potapanjem lađe, nasreću takav se scenarij nije ponovio ove godine i imali su odličan start. Maraton se vozi 22 kilometara zbog čega je to za sudionike iznimski fizički napor i snagu je potrebno dobro rasporediti kako bi se uspjelo doći do samog cilja. Usto, izazov su za sve lađare veliki valovi i brodice koje se voze paralelno s njima tijekom cijele utrke.

Maraton se vozi 22 kilometra zbog čega je to za sudionike iznimski fizički napor i snagu je potrebno dobro rasporediti kako bi se uspjelo doći do samog cilja. Usto, izazov su za sve lađare veliki valovi i brodice koje se voze paralelno s njima tijekom cijele utrke

Usto, izazov su za sve lađare veliki valovi i brodice koje se voze paralelno s njima tijekom cijele utrke. Ekipa HRM-a veći je dio natjecanja održavala poziciju oko 10. mesta, ali u cilj su na kraju ušli kao 18. ekipa. Udruga lađara Zagreb osvojila je Domagojev štit pobijedivši treći maraton za redom, čime su postali treća ekipa u povijesti koja je trajno osvojila Domagojev štit. Drugo mjesto zauzela je ekipa Udruga lađara Gusari – Komin, a treće Udruga lađara općine Slivno.

USPJEH JE I DOLAZAK DO CILJA

Skupnik Ante Pavić na cilju u Pločama istaknuo je zadovoljstvo što je ekipa HRM-a uspješno završila utrku i došla do cilja jer, neovisno o konačnom rezultatu, odveslati cijelu duljinu maratona velik je izazov i često mnogi odustanu. Iako je ekipa osvojila 18. mjesto, skupnik Pavić ističe kako priprema za maraton nije njihova primarna vojna zadaća i ako se u obzir uzmu njihove brojne vojne obvezne i obuke zbog kojih ne mogu imati velik broj treninga, ovo je izvrstan rezultat.

Međutim, kako su u njihovoj ekipi uglavnom mladi, vjeruje kako će u budućnosti sigurno doći do napretka i u rezultatu paralelno s njihovim sve većim lađarskim iskustvom.

Ekipu HRM-a na cilju je dočekao i zapovjednik Flote Hrvatske ratne mornarice kapetan bojnog broda Darko Malečić. Čestitao je pripadnicima na ulasku u cilj i trudu koji su uložili u pripreme uz svoje postojeće vojne obvezne. Istaknuo je kako je sudjelovanje HRM-a na Maratonu lađa isključivo simboličan doprinos očuvanju tradicije neretvanskog kraja i ostvarivanje kohezije s lokalnim stanovništvom. Maraton lađa postao je turistički brend Republike Hrvatske pa je to ujedno i izvrsna prilika za promociju vojske.

Skupnik Ante Pavić na cilju u Pločama istaknuo je zadovoljstvo što je ekipa HRM-a uspješno završila utrku i došla do cilja jer, neovisno o konačnom rezultatu, odvesti cijelu duljinu maratona velik je izazov i često mnogi odustanu

VELIK DOPRINOS PRIPADNIKA HRVATSKE VOJSKE

Kad je riječ o održavanju Maratona lađa, važno je istaknuti i doprinos vojarne "116. brigade Hrvatske vojske" u njegovoj pripremi. Naime, gotovo da je nemoguće zamisliti cjelokupnu organizaciju bez pomoći vojske. Osim pomoći u pripremama prije održavanja maratona, pripadnici Izvidničko-roniteljske desetine osiguravaju cijelu rutu maratona u slučaju potrebe za intervencijom ronilaca tijekom eventualne nesreće ili nezgode. Zahvaljujući njihovim gumenjacima, omogućen je prijevoz kamermana i novinara čitavom rutom, a samim time i medijsko praćenje za sve one koji Maraton lađa prate putem malih ekrana. Vojnom barkasom sve lađe po završetku maratona budu vraćene u Metković. Velika novost na ovom 27. Maratonu lađa bile su i potpuno nove lađe izgrađene u obiteljskom brodogradilištu Stipanićev u Tribunju, a za njihovo dopremanje na Neretvu zaslužan je upravo brod HRM-a.

Nemjerljiv je doprinos Satnije mornaričko-desatnog pješaštva Flote Hrvatske ratne mornarice u organizaciji Maratona lađa, ali i, zahvaljujući njihovoj lađarskoj ekipi, očuvanju tradicije neretvanskog kraja te pružanju poruke važnosti ulaganja truda i posvećenosti.

RAZGOVOR

RAZVODNIK

IVICA NERER

PRIPADNIK 2. OKLOPNO-MEHANIZIRANE BOJNE PUMA GOMBR

PONOSNI RAZVODNIK

RAZGOVARAO
Željko Stipanović

FOTO
Željko Stipanović
privatna arhiva

"Svaki dan služenja u Hrvatskoj vojsci do zadnjeg ču dana odraditi najčasnije što mogu", rekao nam je razvodnik Ivica Nerer koji je po četvrti put odvozio relaciju dugu 390 kilometara od Varaždina do Knina u prigodi obilježavanja 29. obljetnice VRO Oluja

Razvodnik Ivica Nerer već nas je naučio da svojom vožnjom bicikla pridonese obilježavanju različitih obljetnica značajnih događaja iz Domovinskog rata i hrvatske povijesti. Tako je i ove godine u prigodi obilježavanja Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 29. obljetnice VRO Oluja dvodnevnom vožnjom prešao 390 kilometara od Varaždina do Knina. Sretnog i nasmiješenog, ali i ponosnog na još jedan vlastiti pothvat, zamolili smo ga za razgovor u središtu Knina kojim je prolazio kao pripadnik legendarnih Puma i 1995. godine.

VAŠA VOŽNJA BICIKLOM OD VARAŽDINA DO KNINA, U PRIGODI OBILJEŽAVANJA VRO OLUJA, SADA JE VEĆ POSTALA TRADICIONALNA. KAKO VAM JE OVAJ PUT PROTEKLA VOŽNJA?

Kako sam stariji malo je i teže voziti, ali u svakom susretu u kojem me na putu netko pozdravi, potrubi iz auta i da mi do znanja da prepoznaće i cijeni to što radim uvijek uspijem pronaći potrebnu dodatnu snagu. Naravno da tijekom vožnje dođe i do pada energije, ali pred očima uvijek imam cilj i svijest zašto to i zbog koga radim i to mi je najveća motivacija da dođem do cilja.

U ČEMU NALAZITE INSPIRACIJU I POTICAJ ZA OVAKVE INICIJATIVE?

Nisam nikada mislio da ću biti vojnik, no kada sam 1991. godine još kao maloljetnik video što se počelo događati i kako je neprijatelj počeo napadati nedužne građane, pristupio sam u Hrvatsku vojsku, tada sam inspiraciju našao u tome da moram obraniti svoj dom i domovinu. Danas želim da mladi naraštaji znaju svoju povijest i da je nikad ne zaborave i ne dopuste da nam se više ikada ponovi zlo koje nas je zadesilo u Domovinskom ratu.

DO SADA STE ZA VOŽNJE KORISTILI VLASTITE SLOBODNE DANE. JE LI TAKO BILO I OVAJ PUT?

Točno, do sada sam koristio svoje slobodne dane, no ove godine na putu u Bruxelles u prigodi obilježavanja 15. obljetnice ulaska RH u NATO savez nisam ih morao koristiti zahvaljujući potpori Ministarstva obrane.

KOLIKO JE DUGO TRAJAO PUT OD VARAŽDINA DO KNINA I KOLIKO STE KILOMETARA PREŠLI?

Put je trajao dva dana i prešao sam 390 kilometara. Ove sam godine malo više morao čekati zbog točnog termina dolaska u Knin jer sam trebao stići točno u osam sati ujutro, tako da sam u Udbini proveo nekoliko sati odmarajući se.

PRIJE 29 GODINA PUME, ČIJI STE VI PРИПАДНИК, PRVE SU UŠLE U KNIN. KAKAV JE OSJEĆAJ BIO TADA, A KAKAV JE DANAS?

Te 1995. kada su Pume ovom cestom na kojoj se mi sada nalazimo prve ušle u Knin, svi smo naravno bili ushićeni, sretni i veseli jer nam je sloboda konačno stigla. Znali smo da je višegodišnjoj okupaciji konačno došao kraj i da ćemo se svi zajedno konačno moći vratiti svojim domovima. Danas, svaki put kad dođem ovdje ponovno sam sretan, u gradu svake godine vidim ponešto novo jer se grad stalno izgrađuje, a vidim dosta mlađih ljudi i mlađih obitelji što je iznimno lijepo i pozitivno. Vidim da grad živi, posebno ovaj današnji dan.

OVE STE GODINE U PRIGODI OBILJEŽAVANJA 15. OBLJETNICE ULASKA RH U NATO BICIKLOM VOZILI OD VARAŽDINA DO BRUXELLESA. KOLIKO JE TAJ PUT TRAJAO I KAKO VAM JE BILO?

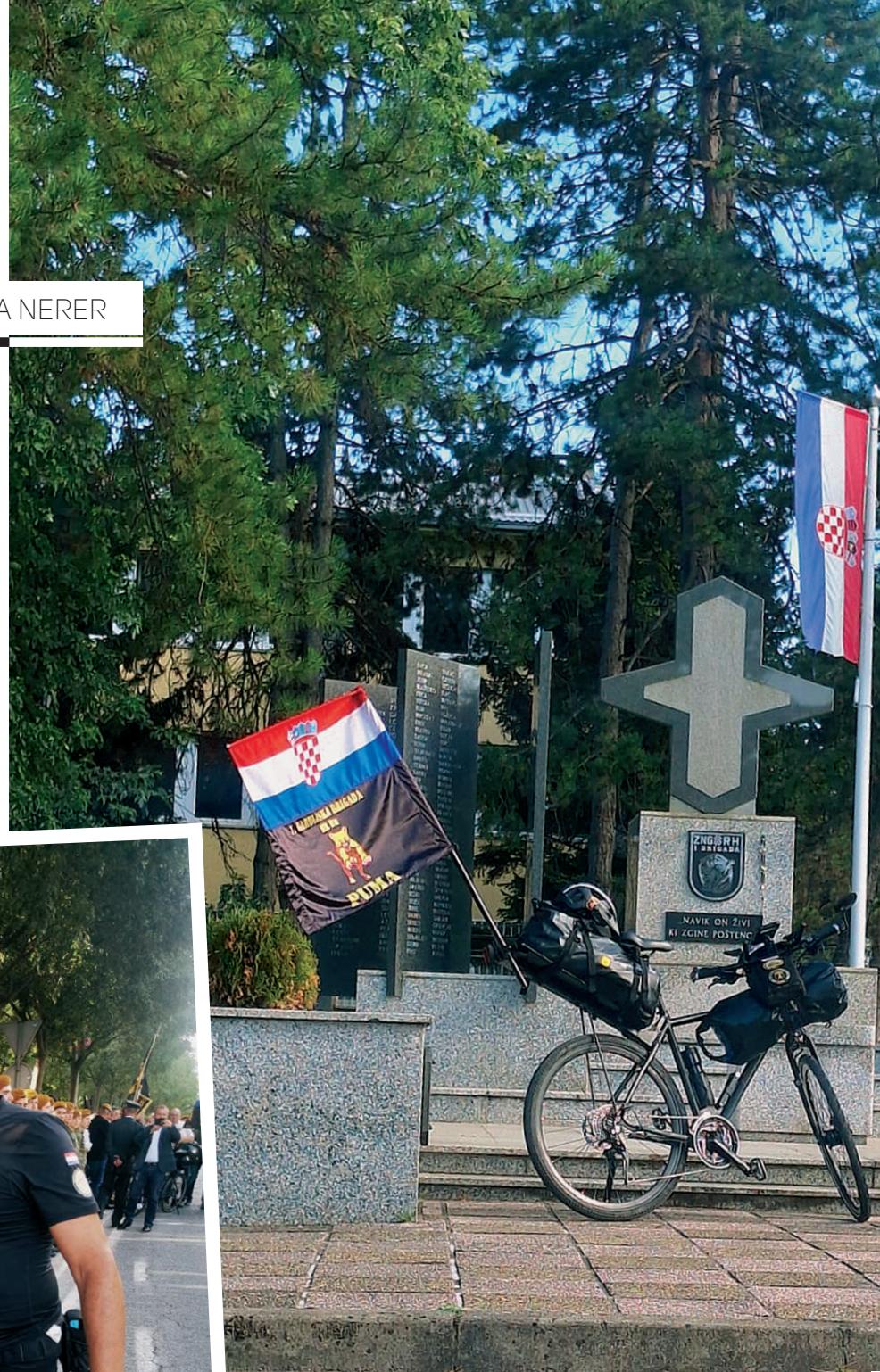
Put od Varaždina do Bruxellesa planirao sam godinu dana. Sve je počelo idejom koju sam prosljedio Ministarstvu obrane koju su oni prihvatali i mogao sam se tehnički početi pripremati za taj put. Iznimna mi je čast bila nešto učiniti u prigodi obilježavanja 15. obljetnice hrvatskog članstva u NATO-u, a poklopilo se da se iste godine obilježavala i 75. obljetnica NATO saveza što je svemu dalo još jednu dodanu vrijednost. Put je bio vrlo zahtjevan bez obzira na moju fizičku spremnost. Vremenski uvjeti bili su najgori mogući jer me svaki dan pratila kiša ili tuča i zato sam planirane etape morao

RAZGOVOR // RAZVODNIK IVICA NERER

po tri sata duže voziti što je iziskivalo dodatan napor. Unatoč svemu tome stigao sam dan prije od planiranog, tako da sam deseti dan ujutru već bio u Zapovjedništvu NATO-a.

NEBROJENE SU DIONICE KOJE STE DO SADA PROŠLI BICIKLOM. ŠTO VAM JE GLAVNI MOTIV?

Kad je riječ o bitnim događajima za Hrvatsku ili Hrvatsku vojsku tada želim dati svoj mali doprinos njihovu obilje-

žavanju. Vožnja biciklom u tim prilikama također je jedna mala žrtva, ali ona je neusporediva sa žrtvom koju su podnijeli hrvatski vojnici, a posebno oni koji su dali svoje živote.

KAKO SE PRIPREMATATE ZA TE VOŽNJE, POSEBNO ONE IZNIMNO ZAHTJEVNE KAO ŠTO JE BIO PUT DO BRUXELLESA?

Vožnja biciklom do Bruxellesa bila mi je najduža vožnja i najveći izazov do sada. Sam sebe iznenadio sam u nekim stvarima za koje sam mislio da ih teško mogu ostvariti. Druga dionica do Bruxellesa bila mi je iznimno teška i naporna jer sam u jednom danu odvozio 386 kilometara i za to mi je trebalo 23 i pol

Uz Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja, varaždinski župan Andelko Stričak dodijelio je priznanje bivšem načelniku Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, umirovljenom admiralu Robertu Hranju - za doprinos u izgradnji Hrvatske vojske, povratku Puma u Varaždin te očuvanju digniteta Domovinskoga rata. Zahvalu župana za promociju Hrvatske vojske u zemlji i svijetu primio je pripadnik Puma Ivica Nerer koji je svečano ispraćen na put biciklom prema Kninu. "Iznimno sam ponosan što sam dobio priznanje Varaždinske županije, kraja gdje sam rođen, kraja koji je bitno utjecao na moje vrijednosne stavove, navike", rekao je Robert Hranj, umirovljeni admirал.

"Ujedno je to pokazatelj koliko mi kao hrvatski vojnici pridonosimo lokalnom stajnovništvu i samim građanima Republike Hrvatske. Tako da ova zahvala nije samo moja nego svih pripadnika Oružanih snaga", istaknuo je razvodnik Ivica Nerer pripadnik Puma.

sata. Ako biste samo sjedili na biciklu toliko vremena bilo bi vam naporno, a gdje još ako ga i vozite. Kada govorim o treninzima, onda moram reći da su na prvom mjestu moje radne obveze u postrojbi. Uglavnom treniram vikendom kada odvezem 400 kilometara i biram što teže dionice, po mogućnosti brdovite. Za sada toliko stignem.

U TRENUĆIMA KRIZE TIJEKOM VOŽNJE PADNE LI VAM NA PAMET ŠTO MI JE OVO TREBALO? KAKO NADVLADATE TAKVE KRIZE?

Naravno da dolaze krize. Ako vozite 18 sati ili primjerice 23 sata koliko mi je trajala spomenuta dionica do Bruxellesa onda naravno da vas u pojedinim trenuci-

ma uhvati kriza. Posebno mislim na loše vremenske uvjete koje su dodatna otugotna okolnost. U životu sam naučio da takve krize morate u desetak minuta psihološki nadvladati. Bilo smijehom, bilo razgovorom sa samim sobom ili pjesmom ili razmišljati zašto radite to što radite. Samo da iz sebe izbacite te loše misli. Kad to uspijete nadvladati, dalje vozite bez problema.

IMATE LI U PLANU NEKE NOVE INICIJATIVE?

Sljedeće godine obilježavamo 30. obljetnicu VRO Oluja i želja mi je odvoziti put do otoka Mljeta i na taj način povezati sjevernu i južnu Hrvatsku, ali to je još uvijek za sada u nekim početnim planovima. Ne znam u kakvom će mi stanju biti koljena iduće godine.

PP SEZONA

Od početka II. faze protupožarne sezone 2024., od 11. lipnja do 12. kolovoza 2024., zračne snage Protupožarnih namjenski organiziranih snaga Oružanih snaga RH sudjelovale su u gašenju 50 požara i to: 26 na području Splitsko-dalmatinske županije, 11 na području Zadarske županije, osam u Šibensko-kninskoj županiji, tri u Dubrovačko-neretvanskoj županiji te po jednog u Istarskoj i Ličko-senjskoj županiji

PROTUPOŽARNI AVIONI HRZ-A SUDJELOVALI U GAŠENJU 50 POŽARA

TEKST
Marija Ratković

FOTOARHIVA
PP NOS

Samo u II. fazi ovogodišnje protupožarne sezone, koja je započela 11. lipnja, na zadaćama gašenja požara ostvareno je 4180 letova i 560:35 sati naleta, izbačeno je ukupno 20 518 tona vode, prevezeno 19 tona tereta te utrošeno 10 622 litara pjenila

Ukupno je u 2024. godini zaprimljeno 149 zahtjeva Hrvatske vatrogasne zajednice za angažmanom zračnih snaga Hrvatske vojske, pri čemu su na navedenim zadaćama izvršena 4455 leta, ostvareno 586:25 sati naleta, izbačeno je ukupno 21 946 tona vode, prevezeno 19 tona tereta te utrošeno 10 622 litara pjenila. Izvršeno je i 30 protupožarnih izviđanja zrakoplovima u županijama priobalja, a šest puta bio je angažiran tim besposadnih zrakoplovnih sustava.

U II. fazi PP sezone provedeno je također i 30 protupožarnih izviđanja zrakoplovima u županijama priobalja, šest puta bio je angažiran tim besposadnih zrakoplovnih sustava, a vod iz vojarne "4. gardijske brigade Pauci" u Kninu bio je izmješten u vojarnu "Pukovnik Mirko Vučušić", Zemunik Donji, sa zadaćom čuvanja opožarenog područja 30./31. srpnja 2024. Canadair CL-415 iz sastava Protupožarnih namjenski organiziranih snaga Oružanih snaga RH upućen je od 16. do 21. srpnja 2024. u Republiku Sjevernu Makedoniju radi pružanja humanitarne pomoći u gašenju požara temeljem Naredbe potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane Ivana Anušića. Tijekom aktivnosti gašenja požara u Republici Sjevernoj Makedoniji Canadair Hrvatskog ratnog zrakoplovstva ostvario je ukupno 27 sati naleta i izbacio 615 tona vode.

Odlukom potpredsjednika Vlade i ministra obrane Ivana Anušića povećana je naknada za pripadnike Hrvatske vojske i to za djelatne vojne osobe – zapovjednike Protupožarnih namjenski organiziranih snaga svih razina, pilote, kapetane, kopiloti i tehničare letače u posadama zrakoplova Hrvatskog ratnog zrakoplovstva koji su angažirani u protupožarnoj zaštiti, za svaki dan angažmana na 40 eura neto, umjesto dosadašnjih 35 eura.

Pripadnicima Hrvatske vojske koji se upućuju na pružanje humanitarne pomoći u inozemstvo (požari, poplave i slično) naknada je povećana na 90 eura neto za svaki dan sudjelovanja, umjesto dosadašnjih 80 eura. Pripadnici Protupožarnih namjenski organiziranih snaga i pripadnici interventne skupine veze koji su angažirani na protupožarnim zadaćama za svaki dan angažmana imat će naknadu 35 eura umjesto dosadašnjih 31. Odlukom se povećavaju i novčane naknade pripadnicima MORH-a i OSRH koji su angažirani u pružanju pomoći civilnim institucijama, službama i stanovništvu te zadaćama traganja i spašavanja sa svojim zrakoplovom.

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković posjetio je 23. srpnja 2024. Operativno vatrogasno zapovjedništvo u Divuljima te vatrogascima zahvalio na angažmanu tijekom ovogodišnje protupožarne sezone i na uspješnom izvršenju zadaća tijekom nedavnih zahtjevnih požara. Susreo se s pripadnicima zračnih snaga Oružanih snaga Republike Hrvatske, Intervencijske vatrogasne postrojbe Split te vatrogascima Operativnog područja Kaštela i Trogir. Pohvalio je također odličnu organizaciju, brzinu i pravodobno djelovanje svih sastavnica uključenih u gašenje požara čime su uspješno spriječene veće štete, te im zahvalio na požrtvovnosti i angažmanu u velikom broju intervencija ove godine.

Foto: Vlada RH/D. Galic

eVA - MADARSKA

SVEĆANO IS 5. HRVATSKI U NATO-OVU U MAĐARSKU

“Sudjelovanje u ovoj aktivnosti značajno utječe na razvoj sposobnosti OSRH i povećanje razine interoperabilnosti te pridonosi jačanju odvraćanja i kolektivne obrane”, poručio je brigadni general Željko Ljubas

U vojarni “1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia” u Zagrebu 12. je kolovoza 2024. svećano ispraćen 5. hrvatski kontingent (HRVCON) u NATO-ovu aktivnost ojačane budnosti u Mađarskoj (Enhanced Vigilance Activities – eVA). Temeljna je zadaća kontingenta provedba obučnih i vježbovih aktivnosti s ciljem podizanja obrambenih sposobnosti NATO saveza. Hrvatski kontingent sudjeluje u aktivnosti ojačane budnosti NATO-a u okviru Borbenе grupe pod vodstvom Mađarske. Broji 64 pripadnika, od kojih je osam žena, a njegovu strukturu čini zapovjedni nacionalni tim, nacionalni element potpore, stožerno osoblje, vod vojne policije, desetina za zaštitu, taktički tim za civilno-vojnu suradnju, tim za uklanjanje eksplozivnih naprava i medicinski

tim. Zapovjednik 5. hrvatskog kontingenta je pukovnik Ivan Čeko.

Zapovjednik Zapovjedno-operativnog središta Glavnog stožera OSRH brigadni general Željko Ljubas pripadnicima kontingenta zaželio je uspješnu misiju i sretan povratak u domovinu. Naglasio je da se peti hrvatski kontingent upućuje u provedbu ove misije s plemenitim ciljem očuvanja mira i sigurnosti u svijetu. “Sudjelovanje u aktivnosti ojačane budnosti u Mađarskoj značajno utječe na razvoj sposobnosti Oružanih snaga RH, povećanje razine interoperabilnosti s oružanim snagama drugih članica te izravno pridonosi jačanju odvraćanja i kolektivne obrane Sjevernoatlantskog saveza”, poručio je. Pukovnik Ivan Čeko u svojem je obraćanju

TEKST
Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO
Filip Klen

PRAĆEN I KONTINGENT AKTIVNOST VOJ

Temeljna je zadaća kontingenta provedba obučnih i vježbovih aktivnosti s ciljem podizanja obrambenih sposobnosti NATO saveza

rekao kako će pripadnici kontingenta sudjelovanjem u ovoj misiji uspješno pridonijeti izgradnji mozaika zajedničke sigurnosti te potvrditi vrhunsku pripremljenost i osposobljenost Hrvatske vojske za izvršenje zadaća u multinacionalnom okruženju. "Iskustva iz Domovinskog rata govore nam da se sigurnost naših domova i naše domovine ne treba braniti na kućnim pragovima već ondje gdje postoje izazovi globalne sigurnosti", zaključio je.

Uz obitelji pripadnika kontingenata i zapovjednika ZOS-a Glavnog stožera OSRH brigadnog generala Željka Ljubasa, svečanom ispraćaju nazočili su zapovjednik Pukovnije Vojne policije brigadir Tomislav Kassumović i drugi zapovjednici i prvi dočasnici postrojbi.

MULTINACIONALNE SNAGE

NATO-ove borbene grupe u središnjoj i jugoistočnoj Europi, u Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj i Bugarskoj, pod nazivom aktivnosti ojačane budnosti, uspostavljene su u cilju daljnog jačanja savezničkog postava odvraćanja i obrane te sposobnosti kolektivne obrane. Uspostava ovih borbenih skupina provodi se na temelju koncepta multinacionalnih snaga kao i već postojeće borbene skupine NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Poljskoj, Litvi, Latviji

i Estoniji. Hrvatski contingent sudjeluje u aktivnosti ojačane budnosti NATO-a u okviru Borbene grupe pod vodstvom Mađarske na temelju Odluke Hrvatskog sabora od 11. ožujka 2022. Borbena grupa NATO-ove aktivnosti ojačane budnosti u Mađarskoj sastavljena je od snaga Mađarske koji su ujedno vodeća nacija, Republike Hrvatske, Republike Italije i Republike Turske. U aktivnosti sudjeluju i sname Sjedinjenih Američkih Država, iako formalno nisu u sastavu eVABG-HUN. Od srpnja 2022. do kraja srpnja 2024. u područje NATO-ove aktivnosti ojačane budnosti u Mađarskoj upućena su četiri hrvatska kontingenta s ukupno 256 pripadnika OSRH.

Skupnici Andrei Mostovac iz Pukovnije Vojne policije ovo je prva misija i ne skriva uzbudjenje i nestripljivost za stjecanje novih iskustava. "Očekujem da ćemo pokazati rad, trud, entuzijazam, vojnopolicijsku stručnost i profesionalnost", rekla je skupnica.

Natporučnik Bruno Raspudić, kojemu je također ovo prva misija, u Mađarsku ide kao zapovjednik CIMIC tima. "Upoznat sam sa svim što nas čeka jer su nas kolege koji su već bili dobro pripremili, a od misije očekujem puno novih znanja i iskustava u multinacionalnom okruženju", govori nam natporučnik.

Potpisan Sporazum o suradnji

Ravnatelj Vojne sigurnosno-obavještajne agencije brigadni general Ivan Turkalj i ravnatelj Centra izvrsnosti za prikupljanje, obradu i analizu podataka iz otvorenih izvora (Centar izvrsnosti za OSINT) Tomislav Dokman potpisali su sredinom srpnja 2024. godine Sporazum o suradnji.

Sporazum će razmjenom znanja i najboljih praktika pridonijeti jačanju obavještajnih kapaciteta obrambenog sustava Republike Hrvatske, posebice u području rastuće potrebe za brzom i učinkovitom eksploracijom javno dostupnih podataka potrebnih za pružanje kvalitetne analitičke potpore te prepoznavanje prijetnji i izazova za nacionalnu sigurnost. Odluka o potpisivanju Sporazuma utemeljena je na prepoznavanju Centra izvrsnosti za OSINT kao središta stručnosti i kolektivnih npora u poboljšavanju discipline OSINT. VSOA i Centar izvrsnosti za OSINT realizacijom projekata od zajedničkog interesa pridonijet će unapređenju obavještajnih sposobnosti, razvijanju doktrina te standardizaciji procedura i metodologija na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

OLIMPIJSKE IGRE U PARIZU

VELIKI USPJEŠI HRVATA

S upravo završenih XXXIII. Ljetnih olimpijskih igara hrvatski su se sportaši vratili sa sedam medalja: dva zlata, dva srebra i tri bronce. Među njima su i ugovorni pričuvnici Barbara Matić, Martin i Valent Sinković, Lena Stojković i Miran Maričić

TEKST

Ivan Šurbek

FOTO

HINA / Damir Senčar / ds

Braća Sinković
osvojila su
treće uzastopno
olimpijsko zlato

OLIMPIJSKE IGRE U PARIZU

Pariz čemo pamtiti ponajprije po uspjesima hrvatskih sportaša, koji su ponovno na najvećoj svjetskoj sceni pokazali svoju kvalitetu i upisali se u olimpijsku povijest. Velika su očekivanja bila od Grada Svjetlosti. Igre su trajale od 26. srpnja do 11. kolovoza, a otvorio ih je francuski predsjednik Emmanuel Macron.

Nastupilo je 10 714 sportaša iz 203 nacionalna tima, u 32 sporta, odnosno 329 sportskih događaja. Osim u Parizu, natjecalo se i na drugim mjestima. Marseille je ugostio jedriličare, nogomet je igran u više gradova, a natjecanje u surfanju održano je na dalekom Tahitiju. Igre su imale i stanovite organizacijske probleme. Neki od triatlonaca i plivača maratonaca koji su nastupili u Seinei imali su zdravstvenih poteškoća zbog bakterija u vodi. Kao i neke od ranijih liga, ni ove nisu prošle bez političkih previranja. Zbog ruske invazije na Ukrajinu, ruskim i bjeloruskim sportašima bio je zabranjen nastup pod zastavama njihovih zemalja.

PRVA MEDALJA ZA HRVATSKU

Na Igrama su nastupila 23 ugovorna pričuvnika Hrvatske vojske. Prvi od njih koji je došao do medalje 27-godišnji je strijelac Miran Maričić. Brončano odlije osvojio je u disciplini zračna puška na deset metara. Kolega iz reprezentacije Petar Gorša tijekom finalne serije u jednom je trenutku bio na trećem mjestu, a Maričić na drugom. Gorša je na koncu zauzeo šesto mjesto. U drugoj disciplini, trostav na 50 metara, rezultati naših strijelaca nisu bili na toj razini.

ZLATNA DŽUDAŠICA

Barbara Matić pobijedila je u džudu u kategoriji do 70 kilograma. Dvostruka svjetska i aktualna europska prvakinja tijekom cijelog turnira, koji je trajao samo jedan dan, svoje je suparnice uglavnom pobjeđivala u regularnom dijelu borbe. Matić je bila prva nositeljica ovog turnira. Za zlato se borila protiv Njemicu Miriam Butkereit. U ranoj je fazi borbe došla do boda i malo je nedostajalo da borbu završi i prije isteka vremena. Njemica se ipak uspjela izvući i obraniti, a Matić je do kraja meča suvereno čuvala prednost.

Barbara Matić kompletirala je sve naslove u bogatoj sportskoj karijeri

Vaterpolist Loren
Fatović u utakmici
četvrtfinala protiv
Španjolske

Osvojeno zlato prva je olimpijska medalja za Hrvatsku u džudu. Barbara Matić osvojila je dosad sve što je mogla osvojiti: uz naslove svjetske i evropske prvakinje, kao i pobednice Grand Prix-a, ima i olimpijsko zlato. Barbara i trener Vladimir Preradović godinama su radili i čekali ovaj trenutak. Za ugovornu pričuvnicu Hrvatske vojske ovo je najveći trenutak u bogatoj karijeri. Katarina Krišto, druga predstavnica Hrvatske u džudu, ostala je, nažalost, bez medalje. Iako je već slavila broncu, ona joj je oduzeta. Videoprovjerom je ustanovljeno da je Krišto suparnicu uhvatila ispod pojasa, što je zabranjeno, te je dobila treću opomenu, koja ju je diskvalificirala. Iako je *wazarijem* sjajno otvorila borbu, Krišto je nije uspjela privesti kraju pa je ostala bez medalje. Ugovorni pričuvnik džuda Ž Zlatko Kumrić nije ostvario zapaženiji rezultat: u prvom kolu poražen je od predstavnika Italije.

NAJUSPJEŠNIJI HRVATSKI OLIMPIJCI

Braća Sinković ponovno su se popela na najviše postolje. Svoje treće olimpijsko zlato, drugo u disciplini dvojac bez kormilara, Martin i Valent osvojili su u nikad napetijoj i neizvjesnijoj utrci. Započeli su dobro, velik dio utrke bili na četvrtom mjestu, međutim, na zadnjem kilometru počeli su ubrzavati i sustizati suparnike, odnosno posade Rumunjske i Švicarske, koje su bile na drugoj i trećoj poziciji. Zadnjih su 500 metara dodatno podigli tempo na svoja 44 zaveslaja u minuti i tako u samom finišu prestigli Britance, koji su bili vodeći tijekom cijele utrke. Sinkovići su tako obranili zlato s Igara u Tokiju, ujedno treće uzastopno, nakon Rija gdje su slavili u disciplini dvojac na pariće. Imaju i srebro iz četverca, u kojem su veslali s Damirom Martinom i Davidom Šainom. Sinkovići su tako u Parizu ponovno

oduševili sportsku javnost i svrstali se među najbolje veslače svih vremena.

SREBRNA DONNA VEKIĆ

Nakon polufinala Wimbledona, tenisačica Donna Vekić sjajna je bila i na pariškim Igrama. Natjecanje je održano na zemljanim terenima Roland-Garrosa, po vrućini koja se izmjenjivala s kišom, u ranim i kasnim terminima. Donna je osvojila drugo mjesto i ostvarila povijesni uspjeh hrvatskog tenisa. Na putu do finala izbacila je svjetska imena, poput druge nositeljice Amerikanke Coco Gauff. Najviše je problema imala u četvrtfinalu, protiv Ukrajinke Marte Kostjuk, koju je pobijedila tek u *tie-breaku* trećeg seta. Polufinalni susret odigrala je s lakoćom i dominantno, a u finalu je Kineskinja Zheng Qinwen ipak bila uspješnija.

Nakon Sabrine Goleš, koja je kao dio jugoslavenske reprezentacije osvojila srebro 1984. u Los Angelesu, tek je druga Hrvatica koja se okitila olimpijskom medaljom u tenisu.

OLIMPIJSKE IGRE U PARIZU

Sandra Elkasević nakon dvije zlatne olimpijske medalje ovaj je put osvojila onu brončanog sjaja

SREBRO ZA BARAKUDU

Hrvatski će vaterpolisti ovu godinu pamtiti po nevjerljivim uspjesima. Finalisti Europskog prvenstva, zatim svjetski prvaci, a malo im je nedostajalo do olimpijskog zlata, koje sanjuju još od Londona 2012. godine. Izabranici Ivice Tucka igrali su fantastičan turnir, pobjeđivali u knockout fazi, ali u samom finalu ponestalo im je snage. Na njihov uspjeh možemo biti izrazito ponosni, jer Hrvatsku konstantno drže u svjetskom vrhu i s njega ne silaze već godinama. Ostaje jedino žal za neosvojenim olimpijskim zlatom, za koje je izbornik Tucak izjavio da je njegov san.

BRONCA U TAEKWONDOU

Ugovorna pričuvnica Lena Stojković, dvostruka svjetska prvakinja u kategoriji do 46 kg, vratila se iz Pariza s brončanom medaljom. Lena je bila jedina hrvatska predstavnica u taekwondou. Nastavila je ići utabonom stazom osvajača medalja, kojima su se prije nje okitili Martina Zubčić, Sandra Šarić, Lucija Zaninović, Matea Jelić i Toni Kanaet. Nakon Lucije Zaninović, hrvatska ponovno ima osvajačicu u kategoriji do 49 kilograma. Lena je nastupila 7. kolovoza, kad su na rasporedu bile sve borbe u njezinoj kategoriji. Mlada Spiličanka cijeli je turnir odradila sjajno, ispunila očekivanja i možemo biti iznimno ponosni na njezine uspjehe. Dodajmo i kako su se natjecanja u taekwondou održavala u muzeju Grand Palais.

DISK BRONČANOG SJAJA

Nakon Londona i Rija, Sandra Elkasević osvojila je treću olimpijsku medalju. Do nje je došla bacivši disk 67,51 metar, što je rezultat jednak onom koji je ostvarila i drugoplasirana natjecateljica, Kineskinja Feng Bin. Međutim, Kineskinja je u ostalim bacanjima imala bolje rezultate pa je zasluženo došla do srebra. Sandra je nakon osvajanja medalje izrazila zadovoljstvo uspjehom te najavila pohod na nova odličja na Igrama u Los Angelesu.

NASTUPI KOJE VRIJEDI SPOMENUTI

Strijelac Giovanni Cernogoraz zlatni je hrvatski olimpijac iz Londona 2012. godine. U Parizu ga je jedan promašeni hitac stajao borbe za medalje, dokazavši o kakvom se surovom sportu radi. Međutim, reakcija nakon ispadanja ganula je sve: suze velikog sportaša samo pokazuju koliko su mu ove Igre značile. Cernogoraz je već davno hrvatsku javnost osvojio svojim pristupom i odnosom prema sportu, radu i vojski.

Matija Marinić, 34-godišnji Zagrepčanin, kanuist je na divljim vodama. Bio je izvrstan u disciplini slalom, ali u finalu je napravio pogrešku koja ga je koštala vremena te odnijela dragocjene sekunde koje su ga mogle dovesti među osvajače medalja. Dobro se borio na tehnički zahtjevnoj stazi, a zahvaljujući njemu mnogi su imali priliku upoznati se s tim zanimljivim, ali medijski ne toliko praćenim sportom.

Plivač Nikola Miljenić, unatoč prvom mjestu u kvalifikacijskoj skupini, nije uspio ući u polufinalu. Jedrilici su imali problema zbog vjetra: braća Fantela nisu uspjela konkurirati u borbi za medalje, a Elena Vorobeva, te pričuvnici Palma Čargo i Martin Dolenc imali su odgode plovova. Veslač Damir Martin, ugovorni pričuvnik koji zajedno s braćom Sinković, te jedrilicima Tončijem Stipanovićem i Šimom Fantelom imaju najdulji staž u Hrvatskoj vojsci, nije uspio izboriti finale u disciplini samac. Nastup je završio na šestom mjestu. Gimnastičar Aurel Benović bio je blizu ostvarenja olimpijskog sna i osvajanja brončane medalje. Međutim, zbog mekih sudačkih kriterija, u finalu preskoka svoj je olimpijski debi završio na petom mjestu. Ugovorni pričuvnik Tin Srbic u disciplini preča nije imao svoj dan. Do medalje nije uspio doći, ali stekao je naklonost publike. Bez obzira na pad i pogrešku, nastup je priveo kraju.

USPJESI STRANIH SPORTAŠA

Dvadesetogodišnji kineski plivač Pan Zhanle dva je puta postavljao svjetski i olimpijski rekord. Prvo ga je srušio u kvalifikacijama, da bi zatim u finalu plivao još brže i to u utrci na 100 metara slobodno. Francuz Léon Marchand bio je najbrži na 200 metara prsno, 200 metara leptir te 400 metara mješovito. Pritom je srušio i dva olimpijska rekorda.

Međunarodni olimpijski odbor želio je prije Igru u Parizu povući plivačku disciplinu

Na Igrama je nastupio dosad najbrojniji tim izbjeglica. Riječ je o sportašima koji su zbog progona ili odlaska iz svoje matične zemlje nastupili pod zajedničkom zastavom

1500 metara slobodno, ali nakon prosvjeda sportaša od toga se odustalo. Amerikanka Katie Ledecky postala je stoga ponovno olimpijska pobjednica u toj disciplini, usput popravivši olimpijski rekord.

U bicikлизму je u utrci na kronometar, koja se vozila po kišnom vremenu, najbrži bio Belgijac Remco Evenepoel, koji je slavio ispred Talijana Filippa Ganne i sunarodnjaka Wouta van Aerta. Evenepoel je osvojio zlato i na cestovnoj utrci na dionici dugoj 273 kilometra. Na atletskim borilištima pisala se nova povijest Olimpijskih igara. Švedski reprezentativac Armand Duplantis, koji je dosad osam puta rušio svjetski rekord u skoku s motkom, ovaj je put u finalu deveti put srušio vlastiti svjetski rekord, koji sad iznosi 6,25 metara. Tu je visinu preskočio u trećem pokušaju. Mnogi svjetski stručnjaci pitaju se hoće li itko uspjeti nadmašiti njegove uspjehe. Nakon Tokija, bilo je to Duplantisovo drugo olimpijsko zlato.

Sjedinjene Države nakon Justinia Gatilina ponovno imaju olimpijskog prvaka u utrci na 100 metara. Noah Lyles novi je pobjednik u toj disciplini. Do zlata je stigao u fotofinišu, gdje je slavio s vremenom 9,79. Drugoplasirani je bio Jamajčanin Kishane Thompson. Lyles kao favorit ipak nije uspio slaviti na 200 metara. Bio je treći, a zlato je pripalo Letsileu Tebogu iz Bocvane.

SVEČANOST ZATVARANJA IGARA

Trideset treće Ljetne olimpijske igre završile su 11. kolovoza višesatnim spektaklom na najvećem stadionu u Francuskoj. Stade de France bio je u znaku slavljenja sporta i zajedništva. Hrvatsku zastavu nosio je dvojac iz *taekwondoa*, brončana Lena Stojković i četvrtoplasirani Ivan Šapina. Ovim putem želimo čestitati svim našim sportašima: ne samo onima koji su osvojili odličja već i onima koji su nastupili i dobro se borili, te se nadamo da ćemo mnoge od njih vidjeti i za četiri godine u Los Angelesu.

Natjecanja u maratonu održana su zadnja dva dana Igara. Trasa po pariškim ulicama bila je zahtjevna, uključivala je uspone i niz-brdice, a vremenski uvjeti iscrpljujući, što je ostavilo traga na pojedinim natjecateljima. Ugovorna pričuvnica Matea Parlov Koštro nije uspjela završiti utrku. Barbara Bjeljac, naša druga natjecateljica, do cilja je stigla 71. Organizatori su trasu postavili tako da prolazi kraj gradskih znamenitosti, poput Louvrea te Eiffelova tornja. Istaknuli su da je inspirirana povjesnim maršom žena iz vremena Francuske revolucije 1789. godine.

Lena Stojković, dvostruka svjetska prvakinja u *taekwondou*, na Igrama je osvojila broncu

Brončani strijelac Miran Maričić

Donna Vekić, Zheng Qinwen i Iga Świątek, osvajačice medalja u tenisu

VOJSKE SVIJETA

TEKST

Ivan Galović

MODERNIZACIJA DANSKE OBRAANE

Kraljevina Danska jedna je od 12 zemalja koje su 1949. osnovale NATO savez. I sigurno je da NATO jest i ostat će okosnica sigurnosti te sjevernoeuroropske zemlje. Isto tako, ona će i dalje biti aktivna u sigurnosnoj i obrambenoj suradnji unutar Europske unije, koja ide ruku pod ruku sa suradnjom unutar NATO-a. No, kao i kod drugih europskih zemalja, ruska invazija na Ukrajinu stvorila je potrebu da Danska ojača vlastite vojne sposobnosti i pokaže svoju predanost kolektivnom odvraćanju i obrani. Dakle, ključni čimbenici koji pokreću modernizaciju danskih oružanih snaga (jednostavno ih nazivaju Forsvaret, tj. Obrana) regionalni su prioriteti, restrukturiranje snaga i sigurnosne prijetnje. Danska je

najmanja nordijska zemlja i ima nešto manje od šest milijuna stanovnika. Matični dio njezina teritorija praktički razdvaja Sjeverno i Baltičko more. Njegov najveći dio čini poluotok Jylland te otoci Nørrejyske Ø, Sjælland, Fyn, Lolland, Falster i Langeland. Nešto istočnije u Baltičkom moru je Bornholm. Najveći otok na svijetu Grenland te Ferojski (Farski/Ovčji) otoci u Atlantskom oceanu dio su Danske. U kontekstu potonjih teritorija, koji imaju stanovitu razinu političke autonomije, Danci uzimaju u obzir i sukobljene interese na krajnjem sjeveru našeg planeta. Topljenje polarnih ledenih kapa povećava pomorsku aktivnost, gospodarsko iskorištavanje i teritorijalne sporove. Ukratko, Danska na-

mjerava više ulagati u svoj obrambeni sektor, ali i povećati sudjelovanje u međunarodnim sigurnosnim sporazumima, misijama i operacijama. Želi također dostići potrošnju od dva posto BDP-a na obranu do 2030. godine. U 2024., danski obrambeni proračun iznosi 36,2 milijarde danskih kruna (oko 4,9 milijardi eura). No, zanimljivo je da projekcije za razdoblje od 2024. do 2033. predviđaju dodatni ukupan iznos 143,2 milijarde kruna (19,9 milijardi eura) za različite aktivnosti i projekte koji će ojačati obrambeni sustav. Trenutačno danske oružane snage (ne računajući domobranstvo) imaju oko 14 500 pripadnika. Većina su profesionalni vojnici, a godišnje se obučava oko 5000 vojnih obveznika.

Foto: U.S. Air Force // Airmen 1st Class Dominic Tyler

Najmanja nordijska zemlja namjerava ulagati više sredstava u svoj obrambeni sektor, ali i povećati sudjelovanje u međunarodnim sigurnosnim sporazumima, misijama i operacijama

Vojno služenje od sada će biti usmjereni na vještine koje bi bile potrebne u slučaju rata ili nacionalne krize, umjesto dosadašnje koncentracije na ekspediciske sposobnosti. Glavne ustrojstvene cjeline u Danskoj obrani su Zapovjedništvo kopnene vojske, Zapovjedništvo mornarice, Zapovjedništvo zrakoplovstva, Zapovjedništvo za specijalne operacije i Združeno arktičko zapovjedništvo. Oružane snage raspolažu s više od 13 000 vozila, 60 brodova, 140 aviona i helikoptera te oko 700 000 komada naoružanja i druge opreme.

OKLOPNI PROJEKTI

Kopnena vojska (Hæren) broji oko 8000, ali trebala bi se povećati na

Danska kupuje ukupno 27 aviona F-35A. Njih 21 letjet će u Danskoj, dok će šest imati stalni boravak u SAD-u, gdje će se koristiti za obuku, prekvalifikaciju i izobrazbu novih pilota

9000 vojnika, kako bi bila sposobna popuniti svoje dvije brigade i devet pukovnija. U sklopu modernizacije kopnene vojske uloženo je u glavne borbene tenkove, a uložit će se i u borbena vozila pješaštva, ali i u oklopne transportere. Ostala predložena ulaganja uključuju kupnju kopnenih sustava protuzračne obrane za poboljšanje zaštite od neprijateljskih zračnih prijetnji, protuoklopna sredstva i laka oklopna vozila.

Danska veza s tenkom Leopard 1 započela je još 1970-ih godina. Neke od primjeraka još imaju na popisu, a neke isporučuju napadnutoj Ukrajini. Modernije Leoparde 2 imaju od 1998. kad su dobili prva vozila iz viškova njemačkih zaliha. Tenkovi su od 2004. do 2006. nadograđeni na standard 2A5DK. Njemačka tvrtka i proizvođač tenka Krauss-Maffei Wegmann modernizirala je tijekom 2020. prva četiri tenka na standard 2A7DK, da bi se na kraju 2023. danska tenkovska flota sastojala od 44 Leoparda u toj

VOJSKE SVIJETA

konfiguraciji. Nadogradnja uključuje novi i učinkovitiji top, prilagođenost ispaljivanju novih vrsta streljiva, bolju komunikacijsku opremu, bolju zaštitu, klimatizaciju te prilagođenost za instalaciju dodatne pasivne bočne zaštite. Uskoro će biti modernizirana i daska flota borbenih vozila pješaštva na gusjenicama CV9035 DK. Tvrтka BAE Systems objavila je 21. ožujka 2024. da je s danskom agencijom za nabavu i logistiku (DALO), koja djeluje u okviru Ministarstva obrane, potpisala ugovor za nadogradnju tih vozila tijekom srednjeg životnog vijeka (MLU). Nadogradnja predviđa integriranje nove kupole D-serije tvrtke BAE Systems Hägglunds (švedska podružnica BAE Systemsa), koja dizajnira i proizvodi vozila CV90. Nadograđena kupola može primiti top do kalibra 50 mm, a imat će i izraelski protuoklopnici vođeni raketni sustav pete generacije SPIKE LR2 te sustav za aktivnu zaštitu Iron Fist. Ostala značajna poboljšanja uključuju najnoviju generaciju senzora, umjetnu inteligenciju i softver za proširenu stvarnost na bojnom polju. Nadograđeni CV90 također će svojim posadama ponuditi značajna ergonomска poboljšanja. Nadogradnje koje pokriva MLU uključuju gumene gusjenice: one smanjuju masu vozila te buku i vibracije koje utječu na posade. Kraljevska daska vojska koristi CV90 od 2007. i u operativnoj uporabi trenutačno je 44 vozila. Nadogradnja bi trebala biti dovršena do 2029., a vrijednost je ugovora oko 400 milijuna američkih dolara. Planira se i nabava dodatnih vozila (nije po-

Foto: U. S. Army National Guard / Sgt. 1st Class Theresa Gualdarama

Oklopno vozilo Piranha V opremljeno izraelskim minobacačkim sustavom CARDOM 10

znata količina) kako bi se ispunio Cilj sposobnosti koji traži NATO: imati tešku i borbeno spremnu brigadu do 2032. godine. Pokraj sustava za vozila, protuoklojni sustav SPIKE LR2 nabavljen je i za pješačke postrojbe. Sustavom se mogu gađati ciljevi na udaljenosti do 5500 metara korištenjem izravnih ili neizravnih metoda gađanja (izvan linije vidljivosti). Potonja će omogućiti ciljaču napasti ciljeve s druge strane brda, šuma i drugih objekata na terenu, a on može odabratи hoće li koristiti napad odozgo ili izravno. Nabavljena su dva tipa projektila - visokoeksplozivni protuoklojni (HEAT) i višenamjenski, koji se može koristiti za nekoliko različitih vrsta ciljeva, uključujući utvrđene borbene položaje.

NOVO JATO PIRANHA

Daska je 2015. godine odlučila zamijeniti svoju vojnu flotu vozila na gusjenicama M113 i vozila na kotačima Piranha III s potpuno novim Piranhama V američke tvrtke General Dynamics European Land Systems (GDELS), tj. njezine švicarske podružnice (Mowag). Nabavljeno je 309 vozila u različitim konfiguracijama i namjenama. Tu su oklopni transporter za mehanizirano pješaštvo, zapovjedna vozila, vozila veze, logistička, inženjerijska i ambulantna vozila te nosač minobacača. Vrijednost je ugovora bila 600 milijuna američkih dolara, a sva su vozila bila isporučena do 2023. Inačice za mehanizirano pješaštvo opremljene su daljinskim upravljanjem oružanom stanicom Kongsberg Protector sa strojnicom 12,7 mm. Vozila su se sastavljala u Danskoj. Zanimljiva je i inačica samohodnog minobacača: odabran

Pripadnik daskih
kopnenih snaga
na međunarodnoj
vježbi Firm Stallion
na njemačkom
poligonu
Grafenwöhř 30.
travnja 2024.
Colt C7/C8 IUR
standardna je
daska službena
puška (Integrated
Upper Receiver)
napravljena na bazi
M16. Označena je
kao Gevær M/10

Foto: U. S. Army / Spc. Adrian Greenwood

je Elbitov minobacač CARDOM 10, najnovija inačica serije CARDOM. Radi se o potpuno autonomnom minobacačkom sustavu kalibra 120 mm s mekim trzanjem. U odnosu na prethodnike, ima dulju cijev kako bi postigao domete do 10 km sa streljivom povećanog dometa. To objašnjava i broj 10 u nazivu. Posadu čini pet članova, zapovjednik, ciljač, punitelj, pomoćnik punitelja i vozač. Minobacač ima sposobnost istodobnog udara više mina u isto vrijeme MRSI (Multiple Rounds Simultaneous Impact). U slučaju kvara, ima ručni sustav rada kao kod vučnih sustava. Sustav upravljanja paljicom (SUP) temelji se na softveru uskladenom s NATO-ovim standardima. U kombinaciji s meteorološkim informacijama (METGM ili METCM) i informacijama s radara za mjerjenje brzine mine na ustima cijevi, SUP bi trebao pružati vrlo visoku razinu točnosti. U kombinaciji s automatskim zauzimanjem elemenata za gađanje, ta će tehnologija poboljšati točnost paljbe i smanjiti potrebu za korekcijom paljbe. To utječe na smanjenje vremena na paljbenom položaju i izbjegavanje mogućnosti protupaljbe. SUP je povezan sa sustavom za upravljanje bojištem (BMS), a postupak poziva na paljbu sada se temelji na digitalnim komunikacijskim sredstvima. Ako je potrebno, topnički motritelj može pozvati paljbu i glasovnom komunikacijom. Osim toga, sustav je opremljen poluautomatskim sustavom punjenja koji posadi omogućuje jednostavno upravljanje i paljbu brzinom do 10 mina u minuti. U usporedbi s ručnim punjenjem minobacača, poluautomatski sustav punjenja smanjuje fizički stres posade, čime se poboljšava njezina učinkovitost.

Foto: Rheinmetall

Rheinmetallov
**PZO sustav
Skyranger s
revolverskim
topom Oerlikon
KCE kalibra
30 x 173 mm
instaliran na
besposadnom
kopnenom
vozilu. Danci
će vjerojatno
instalirati
sustav na vozilo
Piranha V**

ZA KRATKI PZO

Unatoč tome što je NATO propisao to oružje kao značajan dio srednje pješačke brigade, danskim oružanim snagama više od 15 godina nedostaju sustavi protuzračne obrane kratkog dometa (SHORAD). Naime, 2009. godine raketa je kratkog dometa FIM-92 Stinger povučena iz uporabe. Prema priopćenju za javnost od 16. svibnja 2023., u završnoj je fazi dodjela ugovora za novi sustav protuzračne obrane vrlo kratkog dometa (V-SHORAD). Konkretno, odabir je pao na njemačku tvrtku Rheinmetall. Organizacija za nabavu i logistiku Ministarstva obrane Danske (DALO) dodijelit će joj ugovor za protuzračni sustav Skyranger 30. Kupola tog sustava ima S-pojasni AESA radar za otkrivanje ciljeva, podržan infracrvenim sustavom praćenja i praćenja te dva laserska daljinomjera – jedan za ciljeve u zraku, a drugi za ciljeve na zemlji.

Kupola je naoružana revolverskim topom Oerlikon KCE kalibra 30 x 173 mm s učinkovitim dometom do 3000 m, brzinom paljbe od 1200 metaka u minuti i sposobnošću ispaljivanja Oerlikonova streljiva AHEAD (Advanced Hit Efficiency And Destruction). To su meci s vremenski tempiranim upaljačima. Svaki metak nosi 160 cilindričnih Volframovih podprojektila, svaki mase 1,25 g. Nakon ispaljivanja, sustav za upravljanje paljbom programira vremenski upaljač kako bi se osigurala detonacija metka i oslobođanje fragmenata u pravo vrijeme i na pravom položaju za stvaranje oblaka krhotina u obliku stošca usmjerenog prema meti. To omogućuje Skyrangeru djelovanje protiv letjelica s fiksnim i rotirajućim krilima, lutajućeg streljiva, krstarećih projektila, pa čak i malih besposadnih letjelica. Mogu se također gađati ciljevi na zemlji.

Uz revolverski top KCE, kupola Skyranger 30 opremljena je bacačima dimnih granata za samozaštitu vozila, a mogu se također integrirati dvije rakete zemlja-zrak kratkog dometa, bilo s infracrvenim navođenjem (kao što je FIM-92 Stinger) ili laserskim vođenjem (kao što je Saab RBS 70). Integracija projektila proširuje učinkovit domet sustava od pet do osam kilometara, ovisno o dometu odabranog projektila. DALO u priopćenju navodi da je u tijeku odabir tipa projektila za Skyranger 30. Relativno mala masa kupole Skyranger 30 i činjenica da se njome upravlja na daljinu (bez posade u samoj kupoli), omogućuje da se instalira na platforme na kotačima. Kraljevska danska vojska namjerava integrirati Skyranger 30 na vozilo Piranha V, koje je već u operativnoj uporabi. Ukupna vrijednost ugovora, kao ni broj sustava koji će se nabaviti, nisu navedeni u DALO-ovu priopćenju, ali postoje informacije koje govore da je ukupna vrijednost ugovora 123,6 milijuna eura.

VOJSKE SVIJETA

Zaključno s 2020. godinom, danska vojska zaprimila je ukupno 56 GDELS-ovih lakih oklopnih vozila Eagle V u konfiguraciji 4 x 4. Vrijednost narudžbe procijenjena je na oko 42 milijuna eura. Vozila su stigla u pet inačica (lophodna, otvorena i zatvorena izvidnička vozila, elektroničko ratovanje i logistika). Prvi put predstavljen 2010. godine, Eagle V standardno je zaštićen od mina, improviziranih eksplozivnih naprava i balističkih prijetnji. Vozilo, koje je u klasi od deset tona, može prevoziti pet vojnika. Dizelski motor Cummins od 245 KS može postići maksimalnu brzinu od 110 km/h, a na krov se može montirati daljinski upravljana oružna stanica.

OD FRANCUSKE PREMA IZRAELU

Danska je još 2017. za svoje topništvo izabrala francuski topnički sustav na kotačima CAESAR 8 x 8 155 mm. Izbor je značio i poraz izraelskog sustava ATMOS 2000 u istom kalibru. Nabavljeno je 19 CAESAR-a, no Danska ih je nedavno donirala Ukrajini. Sad se Danska okrenula onom drugom izboru i od Elbit Systemsa kupila cijevno, ali i raketno topništvo. Izraelska tvrtka objavila je 2. ožujka 2023. da je primila narudžbu za isporuku vrijednu više od 252 milijuna dolara. Kupljeno je 19 haubica ATMOS (119 milijuna dolara) i osam višecijevnih lansera raketa PULS (133 milijuna dolara). Haubice bi trebale biti operativne u roku dvije, a lanseri u roku od tri godine što je znatno dulje od planiranog. Pokazalo se da izraelski sustavi nisu u potpunosti kompatibilni s danskim sustavima za upravljanje paljbom i komunikacijskim sustavima. Ipak, prvi su sustavi već stigli u Dansku. Sustav ATMOS (Autonomous Truck Mounted Howitzer System) nalazi se na kamionskom podvozju Tatra 8 x 8. Ima poluautomatski sustav punjenja, koji omogućuje brzinu paljbe do šest metaka u minuti, a borbeni komplet iznosi 36 projektila. Ovisno o vrsti streljiva, maksimalan je domet 40 km. PULS (Precise & Universal Launching System) može ispaliti širok raspon raketa. Danska planira koristiti rakete 122 mm i 160 mm dometa do 300 km. Nedavno, 2. srpnja 2024., Dan-

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Ford Williams

Glavne ustrojstvene cjeline u Danskoj obrani su Zapovjedništvo kopnene vojske, Zapovjedništvo mornarice, Zapovjedništvo zrakoplovstva, Zapovjedništvo za specijalne operacije i Združeno arktičko zapovjedništvo

Fregata HMDS Niels Juel klase Iver Huitfeldt na plovidbi kroz Danski prolaz s NATO-ovim oznakama u travnju 2018.

ci su izveli prvo probno gađanje PULS-om na poligonu Oksbøl. Poznati švedski protuoklopni prijenosni sustav Carl-Gustaf ima dugu povijest u danskim oružanim snagama. Inačica M2 i kasniji M3 u uporabi su od 1970-ih. Prema priopćenju tvrtke Saab, Danska je postala 15. kupac najnovije inačice M4. Vjerojatno je da će to oružje s vremenom zamijeniti ranije inačice. M4 je lakši i kompaktniji od prethodnika. Osim što je kompatibilan s postojećim vrstama streljiva, spremar je također za integraciju modernih ciljničkih sustava i korištenje programabilnog streljiva.

Za inženjerijske postrojbe planira se u 2025. godini nabaviti 16 inženjerijskih oklopnih vozila za razminiranje i izvlačenje na platformi WiSENT 2 (proizvođač tvrtka Flensburger Fahrzeubau Gesellschaft – FFG), kao i lanseri mostova Leguan (tvrtka KNDS Deutschland). Svi ti sustavi temeljeni su na podvozju tenka Leopard 2.

DOLAZAK LIGHTNINGA

Glavne ustrojstvene cjeline Kraljevskog danskog ratnog zrakoplovstva (Flyvevåbnet) tri su taktička krila te krilo za zračni nadzor s objektima za zapovijedanje i kontrolu i radarima. Tri taktička zračna krila sastoje se od šest eskadrila: dvije borbene eskadrile (s avionima F-16A/B Fighting Falcon), jedne zračno-transportne eskadrile (C-130 Hercules) i tri helikop-

Foto: NATO

Dansko borbeno vozilo pješaštva CV90 na vježbi u Latviji u kolovozu 2022. I ta vozila uskoro će na opsežnu modernizaciju koju će provesti tvrtka BAE Systems Hägglunds

jedne platforme na drugu je u tijeku. Prema podacima iz publikacije World Air Forces 2024, Danska je početkom ove godine raspolagala s 33 aviona F-16, a američki državni tajnik Anthony Blinken potvrdio je u srpnju da je neke lovce tog tipa isporučila Ukrajini. U travnju je objavljena danska prodaja 24 letjelice F-16 Argentini. Nova era za Flyvevåbnet započela je 14. rujna 2023. kad su u zračnu bazu Skrydstrup sletjela prva četiri aviona F-35A. Dio dijelova za avione proizvodi se u Danskoj. Za naoružanje se nabavlja 84 projektila zrak-zrak srednjeg dometa AIM-120C-8 AMRAAM. Zrakoplovstvo će modernizirati i zemaljske sustave: s tvrtkom Thales Nederland potpisani je ugovor za nabavu pet mobilnih digitalnih radara Ground Master 200 Multi Mission Compact (GM200 MM/C). Konfiguracija radara koju je ugovorio DALO temelji se na standardiziranom kontejnerskom modulu od 20 stopa (6,1 m). To mu omogućuje brzu instalaciju na širok raspon platformi ili zemaljskih lokacija. Radar GM200 MM/C sposoban je za više misija i Danska će ga koristiti kao dopunu fiksnim radarskim lokacijama koje koristi za nadzor zračnog prostora, posebno kod prijetnji na malim visinama. Radar može otkriti, pratiti i klasificirati širok raspon ciljeva u zraku, uključujući

terske eskadrile (EH-101 Merlin, MH-60R Seahawk i AS550 C2 Fennec). Među najznačajnijim događajima u nadolazećim godinama za cijele oružane snage nabava je 27 aviona F-35A Lightning II, koji će zamijeniti zastarjelu flotu F-16. To će biti najskuplji program vojne modernizacije u danskoj povijesti. Ugovor je vrijedian tri milijarde američkih dolara. Tranzicija s

Foto: U. S. Army National Guard / Sgt. Tara Fajardo Arteaga

Tenk Leopard 2 na vježbi na poligonu Mielno u Poljskoj 27. svibnja 2022. Najmodernija danska inačica je 2A7DK

VOJSKE SVIJETA

PROIZVODNJA STRELJIVA

Ministarstvo obrane ponovno je preuzealo industrijsko područje poznato kao Krudten (Tvornica praha) u blizini sela Elling, u sjevernom Jyllandu. To je do 2008. bio državni pogon za proizvodnju streljiva pod nazivom Ammunitionssarsenalet (arsenal streljiva), jedini te vrste u Danskoj. Postrojenje je 2008. godine prodano španjolskom proizvođaču streljiva Expal, koji je do 2020. godine njime upravljao pod imenom Denex. Tada je zatvoreno i rasformirano. To je zapravo značilo kraj proizvodnje vojnog streljiva u Danskoj. Postrojenje je ponovno kupljeno kako bi se opet pokrenula nacionalna proizvodnja streljiva u Danskoj. To je, naravno, izravna posljedica ruske invazije na Ukrajinu i promijenjene sigurnosne situacije u Europi.

jući zrakoplove s fiksnim krilima, helikoptere, projektile i besposadne letjelice. Ako je potrebno, te se informacije zatim mogu koristiti za pružanje podataka o ciljanju sustavima protuzračne obrane. Zanimljivo, dok će Danska i Nizozemska koristiti radare GM200 MM/C za nadzor zračnog prostora, Norveška koristi isti radar kao protutopnički za otkrivanje raketa, topničkih granata i minobacačkih mina. Za područje Arktika nabavljaju se besposadne letjelice dugog dometa, no o potencijalnim sustavima još se ne zna mnogo. Zna se da će morati biti sposobni djelovati pri iznimno niskim temperaturama. Investirat će se i u radar za nadzor zračnog prostora na Ferojskim otocima. Lokacija radara dogovorena je u lipnju 2022., trebao bi biti na staroj NATO-ovojo lokaciji na planini Sornfelli, kako bi se osigurao nadzor nad Grenlandom, Islandom i Ujedinjenom Kraljevinom, kao što je to bilo tijekom hladnog rata.

IZVRSNE FREGATE

Danska mornarica (Søvænet) organizirana je u tri eskadre i opremljena je vrlo sposobnim plovilima koja su produkt domaće pameti i proizvodnje. Fokus 1. eskadre (višenamjenske fregate klase Thetis, arktički ophodni brodovi klase Knud Rasmussen...) operacije su u udaljenim područjima, tj. oko Grenlanda i Ferojskih otoka. Glavni kapacitet za pomorsku potporu međunarodnim operacijama te za borbene operacije okupljen je unutar 2. eskadre (fregate klase Iver Huitfeldt, protupodmorničke fregate klase Absalon...) koje su korištene u operacijama u Libiji i Siriji te kao dio Stalnih pomorskih snaga NATO-a. Tu je i 3. eskadra, posvećena je ponajprije nacionalnim operacijama, pomorskom nadzoru i pomoći civilnim strukturama.

Tri fregate klase Iver Huitfeldt opremljene su PZO projektima SM-2. No moguće je da će biti nabavljeni moderniji projektili duljeg dometa SM-6, kako bi se iskoristio kompletan kapacitet fregate i time bi se ispunili Ciljevi sposobnosti NATO-a vezani uz pomorski PZO. Fregate su građene od

Foto: U.S. Army / Sgt. Shai Zachar

2008. do 2011. godine, kad su ušle u operativnu uporabu. Osim PZO-a, osoobljene su i za protubrodsko ratovanje. Imaju i po jedan helikopter MH-60R. Za podmorničko ratovanje namijenjene su dvije fregate klase Absalon i helikopteri Seahawk opremljeni sonarima te protupodmorničkim torpedama. No, dolazi red i na nove platforme, a oslonac se opet traži u domaćim kapacitetima. Sredinom 2023. godine DALO je dodijelio ugovor konzorciju koji uključuje tvrtke Termu, Odense Maritime Technology i, zanimljivo, mirovinski fond PensionDanmark za dizajn nove klase ophodnog broda. Dizajn bi trebao biti dovršen do sredine 2025. Tada će danska vlada odlučiti o nabavi i izgradnji novih brodova. Sam dizajn uključuje značajke kao što su zelene tehnologije, kako bi se smanjilo oslanjanje na fosilna goriva. Traže se i napredni borbeni, senzorski i komunikacijski sustavi te modularna oprema za misije. Što se tiče te modularnosti, danska mornarička industrija već ima

značajno iskustvo s ophodnim brodovima klase Flyvefisken i fregatama klase Absalon. Obje klase drže većinu opreme za misije u izmjenjivim modulima u kontejnerima, što omogućuje brzo prebacivanje između misija. Ako se realizira, novi ophodni brod mogao bi biti temelj i za projekte novih klasa većih brodova poput fregata.

Foto: US DoD / Lt. Col. John Hall / 126th Theater Public Affairs Support Element

Danske oružane snage uvelike su posvećene operacijama u najhladnijim uvjetima. Na fotografiji je pripadnik

Zapovjedništva za specijalne operacije u ožujku 2024. tijekom vježbe Arctic Edge 24 koja se provodila na Aljasci i Grenlandu

Pripadnici danskog domobranstva 2017. na obuci s helikopterima tijekom vježbe Northern Strike u bazi Camp Grayling u američkoj državi Michigan

VOJNI ROK ZA SVE

Promjene u vojsci ne tiču se samo tehnologije. Danska vlada predlaže novi model vojnog roka. Model produžuje razdoblje vojnog roka s četiri na 11 mjeseci od kojih se prvi pet mjeseci sastoji od osnovne vojne obuke i obrazovanja. U sljedećih šest mjeseci ročnici bi obavljali temeljne operativne zadaće u oružanim snagama uz kontinuiranu obuku i školovanje. Vlada predlaže model sa 7500 vojnih obveznika godišnje. Vojnici koji će služiti odabirali bi se lutrijom, izvlačenjem brojeva. U zadnjih deset godina služili su isključivo dragovoljni ročnici. Danska vlada predlaže potpunu ravnopravnost spolova u vojnom roku. To znači da će od 2027. godine svi mladi, Dankinje i Danci, koji su proglašeni sposobnima za vojnu službu biti jednak u pogledu novačenja. Novi model vojnog roka trebao bi pomoći da se poveća raspoloživ broj vojnog osoblja. U budućnosti ročnici će biti pomoći u popunjavanju aktivnih vojnih postrojbi. Dio je Forsvareta (obrambenog sustava) i dansko domobranstvo (Hjemmeværnet) koje broji više od 43 000 pripadnika. Riječ je o dragovoljcima, od kojih je aktivno više od 13 000. Oni će također imati moderniziranu opremu, a povećat će se sposobnost mobilizacije, što će omogućiti bolju potporu regularnim oružanim snagama i doprinos osiguravanju danske infrastrukture u hitnim slučajevima. Uz povećan proračun za obranu i planirane reforme, danske oružane snage u idućim će se godinama suočavati s nekoliko izazova. Glavni dugoročni izazov odnosi se na novačenje i zadržavanje osoblja. Drugi problem uključuje izazove u održavanju ključne opreme u pripravnosti, što je zajedno s nedostatkom odgovarajuće vojne obuke zbog drugih zadaća prepreka razvoju vojnih sposobnosti. Skupa nabava F-35A, zajedno s planiranim ulaganjima na Arktiku, također bi mogla dovesti do opasnosti da ostali dijelovi Oružanih snaga budu manje razvijani. U slučaju sukoba u blizini Danske, kao što je regija Baltičkog mora, većina raspoloživih i operativnih danskih borbenih sposobnosti podrazumijeva se unutar različitih NATO-ovih operacija.

RATNA MORNARICA

JAPANSKE FREGATE KLASE

MOGA

Iako je po veličini 63. zemlja, a po broju stanovnika 11., Japan je četvrtu najveće svjetsko gospodarstvo. Otočna je zemlja, gotovo bez mineralnih resursa i s vrlo skromnim poljoprivrednim površinama. Prisiljen je stoga gotovo sve uvoziti. S Bliskog istoka uvozi naftu, iz Indonezije ugljen, a iz Australije žitarice. S obzirom na ekonomsku snagu, Japan ima snažno izvozno orijentiranu ekonomiju, te je sedmi najveći izvoznik na svijetu. Sve što Japanu treba kako bi funkcionirao, sve što tamošnje tvrtke proizvedu za izvoz, doprema se i otprema brodovima. Zbog toga Japan ovisi o pomorskom prijevozu i lukama, posljedično i o sigurnosti pomorskog transporta, koju jedino može osigurati ratna mornarica.

Japanske mornaričke samoobrambene snage (Japan Maritime Self-Defense Force – JMSDF) dobole su usto zadaću da nacionalni teritorij brane od potencijalnih napada balističkih i krstarećih projektila.

S obzirom na važnost koju ratna mornarica ima za obranu Japana, ne čudi da trenutačna razina ulaganja u njezin razvoj nije videna od

Drugog svjetskog rata. Japan je krajem prošle godine u proračunu za fiskalnu godinu 2024. (koja je počela 1. travnja) za cijele oružane snage namijenio rekordnih 7,95 bilijuna jena (oko 56 milijardi dolara). To je čak 16,5 posto više nego što je bilo za fiskalnu godinu 2023. Iako je jedan dio povećanja kompenzacija za inflaciju (2023. bila je 3,27 posto), ipak je to rekordna razina od 1945. godine. Suma će vjerojatno biti i viša jer vrijednost japanskog jena manje-više konstantno pada u odnosu na dolar.

POSAO S INDONEZIJOM?

Najveći dio tog proračuna bit će utrošen na razvoj ratne mornarice. Prioritet je razvoj sustava obrane od balističkih projektila, za koji će biti izdvojeno gotovo devet milijardi dolara. Najvažniji su dio tog projekta razarači opremljeni borbenim sustavima Aegis iz programa ASEV (Aegis system equipped vessels). Za početak gradnje prvog od dva predviđena razarača u proračunu je namijenjeno 2,6 milijardi dolara. Prvi bi razarač ASEV trebao postati operativan 2027., a drugi 2028.

TEKST
Mario Galić

M

Šest novih višenamjenskih fregata već je predano mornarici, zadnja 20. lipnja ove godine. Još su tri u različitim fazama gradnje ili opremanja prije isporuke, a na kraju će ih vjerojatno biti ukupno 12

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Caroline H. Lui

godine. Odobrena su i sredstva za kupnju dodatnih protuzračnih vođenih projektila SM-3 (Standard Missile 3) Block IIA te kupnju prvih SM-6. Oba su ključni dio sustava obrane od balističkih projektila.

Ubrzat će se kupnja američkih te razvoj domaćih krstarećih projektila. Prvi američki krstareći projektili UGM-109 Tomahawk trebali bi biti isporučeni tijekom fiskalne godine 2025. Svi će biti raspoređeni na ratne brodove. Ubrzat će se i razvoj japanskog krstarećeg projektila te započeti razvoj hipersoničnog krstarećeg projektila.

Za kupnju dodatnih osam aviona F-35B Lightning II s V/STOL mogućnostima okomitog/kratkog polijetanja i slijetanja osigurano je 900 milijuna dolara. Svi japanski F-35B bit će razmješteni na, kako ih je tamošnja ratna mornarica klasificirala, dva razača-nosača klase Izumo.

Detalj fotografije sa zajedničkog uvježbavanja američkih i japanskih pomorskih snaga 4. listopada 2023. u Filipinskom moru: JS Noshiro (FFM-3) treći je brod klase Mogami

Nastavlja se gradnja podmornica klase Taigei. Od prvotno planiranih sedam, četiri su već porinute, a peta je u gradnji. U međuvremenu je odlučeno da će se graditi i osma podmornica te klase. Kawasaki Heavy Industries dobio je u prosincu 2023. ugovor za početak projektiranja nove podmornice. Trenutačni planovi predviđaju 12 fregata klase Mogami. Šest ih je (Mogami, Kumano, Noshiro, Mikuma, Yahagi i Agano) već predano mornarici, zadnja 20. lipnja ove godine. Još su tri (Niyodo, Yūbetsu, Natori) u različitim fazama gradnje ili opremanja prije isporuke. Niyodo je pri kraju i trebao bi ući u operativnu uporabu do kraja ove godine. Yūbetsu je porinut u studenom 2023., a Natori nedavno, 24. lipnja. No, lako je moguće da Natori bude predan ranije, jer se gradi na navozima u Tamanu, koji su manje opterećeni. Zbog mogućeg izvoza fregata u Indoneziju (još četiri gradile bi se u tamošnjim brodogradilištima uz tehničku pomoć Japana), pitanje gradnje zadnjih triju iz klase Mogami još je otvoreno. Međutim, o prodaji gotovih brodova Mogami Indoneziji u medijima se govori sve manje. Ako posao s Indonezijom ipak bude dogovoren, japanska ratna mornarica najvjerojatnije bi mogla odustati od daljnjih narudžbi fregata klase Mogami te umjesto njih započeti gradnju fregata iz projekta New Multi-Mission Frigate (New FFM). U proračunu za fiskalnu

RATNA MORNARICA

godinu 2024. odobrena su sredstva za početak gradnje prvih dviju. U odnosu na klasu Mogami, New FFM bit će znatno veći brodovi standardne istinsnine 4800 tona. Imat će poboljšane mogućnosti djelovanja po ciljevima u zraku i pod morem, a bit će naoružane krstarećim projektilima vrlo velikog dometa.

ČESTE PROMJENE BROJNOSTI KLASË

Projekt koji je doveo do fregata klase Mogami pokrenut je 2015. i otad je promjenio mnoge oznake (30FFM, 30FF, 30DX i 30DEX). Svaka promjena oznake značila je i promjenu zahtjeva japanske ratne mornarice. Tako su projekti 30FFM i 30FF bile fregate, dok su projekti 30DX i 30DEX bili razarači. Na kraju je odabran projekt tvrtke Mitsui Engineering & Shipbuilding (Mitsui E&S) – 30DX. Iako oznaka upućuje na to da se radi o razaraču, završna oznaka japanske mornarice znači da je riječ o fregati, usprkos činjenici da će klasa Mogami zamijeniti razarače klase Asagiri i Abukuma. No, to su već uobičajeni postupci ministarstava obrane demokratskih zemalja koje ratne brodove veličine i snage razarača puno radije označavaju kao fregate. Pritom se ne mijenjaju borbene odlike, već se samo mijenja klasifikacija. U međuvremenu je Mitsubishi brodograditeljski dio preuzeo tvrtku Mitsubishi Heavy Industries (MHI), koja je tako preuzeila i izgradnju brodova iz te klase.

Zamjena razarača klase Asagiri i Abukuma nije nimalo neočekivana. Iznenadjuće zapravo da su u jednoj od najsvremenijih i najnaprednijih ratnih mornarica na svijetu ostali tako dugo u operativnoj uporabi. Osam razarača klase Asagiri porinuto je krajem 1980-ih. Bili su to tad solidni višenamjenski razarači, no danas su potpuno zastarjeli. Šest eskortnih razarača klase Abukuma porinuto je krajem 1980-ih i početkom 1990-ih. Prvotno je planirana gradnja 11 brodova te klase, no pet je otkazano jer su u startu bili zastarjeli. Ne toliko naoružanjem i opremom već općenito, tj. konceptualno. Japanska ratna mornarica uglavnom ih je rabila kao velike ophodne brodove.

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Quinton A. Lee

Dobrodošlica koju je 8. ožujka 2023. tamošnje stanovništvo organiziralo posadi i razaraču JS Mikuma (FFM-4) u matičnoj luci u pomorskoj bazi u Sasebu na otoku Kjušuu

Da bi nadomjestila klase Asagiri i Abukuma po načelu *jedan zajedan*, japanska ratna mornarica trebala bi dobiti 14 fregata klase Mogami. Međutim, sve složenije sigurnosno stanje u zapadnom dijelu Tihog oceana zahtjeva znatno jačanje mornarice. Stoga je razumljivo da je prvotni plan gradnje predviđao čak 22 fregate. Naknadno je taj broj smanjen na 12, pa na deset. Ministarstvo obrane Japana danas u planu ima 12 fregata, a devet ih je već sigurno. Doduše, neki su zapadni izvori prenijeli navode iz japanskog tiska prema kojima tamošnji admirilitet sumnja u mogućnost preživljavanja fregata Mogami u mogućem sukobu s vrlo naprednom ratnom mornaricom kao što je kineska. Stoga bi radije požurio razvoj projekta buduće fregate New FFM ili najnovije FFM-AAW (pokrata od Multi-Function Frigate – Anti Air Warfare), koje bi bile naoružane još naprednjim sustavima za protuzračnu obranu.

PRAMČANI TOP KAO ČUVAR TRADICIJE

Fregate klase Mogami višenamjenski su ratni brodovi koji mogu djelovati po ciljevima u zraku, na morskoj površini i

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Johans Chavarro

Klase Mogami trebala bi nadomjestiti dvije klase razarača koje imaju ukupno 14 brodova. Riječ je o klasi Asagiri (istoimeni brod na fotografiji lijevo) te klasi Abukuma (na fotografiji desno u prvom je planu JS Chikuma)

ispod nje, te polagati mine. Imaju izbalansirano naoružanje, što bi se moglo pokazati i manom.

Više zbog očuvanja tradicije nego stvarne potrebe, na pramac je ugrađen BAE Systemsov top Mk45 Mod 4. Iako granata promjera 127 mm ima priličnu razornu moć, brzina paljbe od 16 do 20 granata u minuti neće stvoriti neprobojni zid protiv protubrodskih projektila. Osim ako se ne uporabi posebno streljivo kao što je granata HyperVelocity Projectile (HVP). Ispaljen iz topa Mk45 Mod 4 (s cijevi duljine 62 kalibra), HVP ima maksimalni domet od 93 kilometra. No još je važnije da mu je brzina leta oko tri Macha, dvaput brže od konvencionalne granate. Zbog toga je uporabljiv za gađanje i vrlo brzih protubrodskih projektila. Ta sposobnost ne ovisi samo o topu i granati već i o ciljničkom sustavu broda te ju je potrebno temeljito testirati.

Fregatama klase Mogami za obranu od protubrodskih projektila služi raketni sustav SeaRAM.

Zbog štednje postavljen je samo jedan na krov hangara. Njegov je razvoj tekao ovako: američka tvrtka Raytheon pokrenula je krajem 1990-ih istraživanja vezano uz mogućnosti

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Larissa T. Dougherty

PROTUBRODSKI PROJEKTIL TYPE 17

Fregatama klase Mogami služe za protubrodsku borbu dva četverostruka lansera projektila Type 17. Taj protubrodski projektil izrađen je na osnovama protubrodskog projektila Type 12, razvijenog za obalni sustav. S obzirom na to da Japan uz četiri glavna (Hokaido, Honšu, Šikoku i Kjušu) ima još 6852 manja otoka, razvoj obalnog protubrodskog sustava itekako je opravдан. Najveća razlika između Type 17 i Type 12 je domet. Kod starijeg projektila on je 200, dok je kod novijeg povećan na 400 km. Usprkos tomu što je brzina leta nadzvučna (ovisno o izvoru spominje se od 1,2 do 1,5 Macha), tako velik domet postignut je ugradnjom velikog raketnog buster-a i turbomlažnog motora. Način navođenja na cilj je dvostruki. Osnovni je aktivni AESA radar koji ima mogućnost otkrivanja ciljeva veličine fregate na udaljenosti od 26 kilometara. Radarsko zračenje omogućava, naravno, i napadnutom brodu da otkrije prisutnost projektila i to prije nego što projektil uoči brod. Ugrađen je stoga pasivni sustav navođenja koji otkriva radarsko zračenje cilja. Ovisno o količini radarskog zračenja, taj sustav može otkriti cilj na udaljenosti do 20 kilometara. Zbog velikog dometa u Type 17 ugrađena je podatkovna veza s pomoći koje se mogu unositi korekcije pozicije cilja.

Type 17 dug je 5,1 m, a masa mu je 680 kg. Masa bojne glave je 225 kg.

razvoja jeftinijeg sustava za neutralizaciju protubrodskih projektila. On bi se temeljio na topničkom sustavu za proturaketnu obranu Phalanx s dodatkom lansera za projektil RIM-116, koji je zajednički američko-njemački projekt. RIM-116 Rolling Airframe Missile (RAM) temeljen je na redizajniranom projektilu zrak-zrak kratkog dometa AIM-9 Sidewinder. S njega je preuzet raketni motor, upaljač i bojna glava. S lakog PZO projektila Stinger uzeti su sustavi za samonavođenje. Kako bi stao u relativno mali lanser, projektil RIM-116 dobio je četiri sklopiva krila na kraju tijela koja se otvaraju neposredno nakon lansiranja i osiguravaju stalnu vrtnju oko osi. U svrhu preciznijeg nadzora leta, u prednji su dio ugrađena dva kanarda.

Originalni projektil RIM-116A (Block 0) imao je limitirani infracrveni sustav za samonavođenje, koji je znatno smanjivao učinkovitost. Zbog toga je razvijena inačica RIM-116B (Block 1), čiji napredni infracrveni sustav za samonavođenje IRMU (IR Mode Upgrade) omogućava veću brzinu zahvata cilja i veću preciznost tijekom napada. Tako se projektili RIM-116B mogu rabiti i protiv ciljeva koji ne emitiraju radiovalove, kao što su protubrodski vođeni projektili zrak-zemlja (brod) s laserskim navođenjem ili vođeni projektili zrak-zemlja (brod) s laserskim navođenjem. Osim toga, IRMU je donio i znatno veću otpornost na infracrvene sustave za ometanje.

POTREBAN BROJ PROJEKTLA

Od 2018. u operativnoj je uporabi RIM-116C (Block 2), koji je donio daljnja poboljšanja. Za povećanje manevarskih

mogućnosti umjesto dvaju ugrađena su četiri kanarda. Ugrađen je i veći kompozitni raketni motor te poboljšani senzor radarskog zračenja. Katalog tvrtke MBDA navodi da je projektil RIM-115C dug 2,9 metara i mase 88 kilograma. Američka ratna mornarica navodi da masa bojne glave iznosi 3,6 kilograma. MBDA usto navodi da najveći dolet projektila prelazi deset kilometara.

Sustav SeaRAM nastao je tako da je iz sustava Phalanx uklonjen njegov najslabiji dio, šestocijevni top M61A1, zajedno s pripadajućom elektronikom, sustavom za pokretanje po visini i spremnikom za streljivo. Time je dobiven slobodni prostor koji je iskoriten za ugradnju lansera sa 11 projektila RIM-116 RAM Block 1A. Lancer je naknadno prilagođen za uporabu projektila Block 2. Zadržan je postojeći motričko-ciljnički radar koji radi u frekvencijskom pojasu K te elektrooptički motrički sustavi. Dodan je uređaj za otkrivanje radarskog zračenja u frekvencijskom pojasu I/J, a to su najčešće frekvencije radara na protubrodskim vođenim projektilima. Sto se tiče ugradnje na brodove, SeaRAM je jako sličan originalnom Phalanxu, jer je zadržao čak 85 posto njegovih dijelova i sustava. U usporedbi s Phalanxom 1B, masa mu je smanjena za 400 kg, što mu omogućava ugradnju i na manja plovila. Za upravljanje paljbom zadržane su konzole koje se rabe i na Phalanxu 1B. Jedino je potrebno instalirati novi softver, koji je nužan za podržavanje novih mogućnosti vođenih projektila RIM-116B/C, te mogućnosti njihove uporabe na većim učinkovitim domeštim od topa M61A1 (7,5 km u odnosu na 1,5 km).

U lanser stane 21 projektil, što se donedavno smatralo više nego dovoljnim. I zato je (uz štednju) na fregate klase Mogami ugrađen samo jedan sustav SeaRAM. Međutim, u suočavanju s prijetnjom hipersoničnim projektilima, tako mali broj projektila mogao bi biti problem. S obzirom na njihovu brzinu, prema svakom se moraju istodobno lansirati najmanje dva projektila RIM-116 jer vremena za ponovno lansiranje dođe li do promašaja ne bi bilo.

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Markus Castaneda

**Helikopter
SH-60 s japanskog
razarača-nosača
JS Kaga (DDH-184).
Letjelice proizvodi
Mitsubishi po
američkoj licenciji**

ZAMJENA ZA PATRIOT

Protubrodski vođeni projektili već su odavno glavno protubrodsko oružje, koje bi vjerojatno dominiralo pomorskim bojištima na Tihom oceanu iako ne treba zanemariti ni mogućnosti djelovanja podmornica. U tom su kontekstu protuzračni raketni sustavi odlučujući za preživljavanje. Fregate klase Mogami bit će opremljene vertikalnim lanserom Mark 41 Vertical Launching System (Mk 41 VLS). Kažemo *bit će*, jer su prve fregate isporučene bez vertikalnog lansera. No to će se vrlo brzo promjeniti jer će Mk 41 VLS ove i iduće godine biti ugrađen na sve njih. Tijekom gradnje brodova pripremljeni su svi preduvjeti za ugradnju (*fitted for but not with*), tako da će cijeli postupak biti jednostavan i brz.

Foto: Japan Ministry of Defense / Wikimedia Commons / CC BY 4.0

**JS Mogami nedugo
nakon službenog
ulaska u operativnu
uporabu. Na
pramcu se ističe
BAE Systemsov top
Mk45 Mod 4 kalibra
127 mm, a vidljiv
je i karakteristični
jarbol UNICORN
(UNIted COmbined
Radio aNtenna)
NORA-50 u kojem
je smješteno više
antena**

RATNA MORNARICA

Osim protuzračnih projektila, iz lansera Mk 41 VLS mogu se lansirati i protubrodski projektili, te projektili namijenjeni djelovanju protiv podmornica. U slučaju klase Mogami odabran je lanser Mk 41 sa 16 čelija. Iz njega se lansiraju japanski protuzračni projektili Type 03 Chu-SAM. S obzirom na to da je Japan donedavno imao politiku da ne izvozi oružje, o njegovim se borbenim sustavima nije puno pisalo. Type 03 razvijen je početkom stoljeća i postao operativan 2005. godine. Razvijen je kao zamjena za američki sustav MIM-104 Patriot. Da bi opravdao troškove, japanski sustav morao je biti bolji od američkog. Najlakši način da se to postigne bio je napredniji sustav vođenja projektila. Kako projektili sustava Patriot imaju poluaktivni radarski sustav navođenja, Japan je

HELIKOPTER NA PALUBI

Helikopter SH-60 glavno je protupodmorničko oružje fregata klase Mogami. Radi se o američkom helikopteru Sikorsky SH-60 Seahawk, koji Mitsubishi proizvodi po licenciji. Dosad su razvijene tri inačice za protupodmorničku borbu označene kao J, K ili L. Svi izvori tvrde da su na fregatama klase Mogami letjelice SH-60L, no razvoj tog helikoptera službeno je okončan tek u prosincu 2022., tako da će do daljnog na svim ratnim brodovima japanske mornarice biti stariji SH-60K. Helikopter SH-60L optimiziran je za protupodmorničku borbu iako može napadati i ciljeve na morskoj površini. Zbog toga je ugrađen uranjujući sonar koji radi na niškim frekvencijama te pripadajuće računalo za obradu podataka. Zahvaljujući podatkovnoj vezi vrlo velike protočnosti, svi se podaci prenose na matični brod u realnom vremenu. Podmornice može napadati lakim vođenim torpedima Mk 46, Type 74 i Type 12. Za uništavanje ciljeva na morskoj površini može se naoružati vođenim projektilima AGM-114 Hellfire. Fregate klase Mogami imaju na krmenom dijelu letnu palubu s pripadajućim hangarom u koji stane jedan SH-60.

Foto: U.S. Navy / Photographer's Mate 1st Class Michael W. Pendergrass

Novi japanski brodovi tek očekuju ugradnju vertikalnih raketnih lansera Mark 41 VLS. Imat će 16 čelija, za razliku od američkih krstarica klase Ticonderoga, koje ih imaju čak 2 x 61 (na fotografiji)

za svoj sustav odabrao aktivni radarski. Budući da je domet projektila veći od 50 kilometara, zahvat cilja mora se obaviti u završnoj fazi leta. Stoga se usmjerenje projektila prema cilju obavlja preko podatkovne veze, dok AESA radar (smješten na kamion) istodobno prati let cilja i projektila. Na fregatama klase Mogami zadaću otkrivanja ciljeva u zračnom prostoru te navođenja projektila na njih obavlja AESA radarski sustav OPY-2 s četiri fiksne antene. O tom radaru nema puno podataka. Neki izvori tvrde da mu je domet motrenja 320 km, a da ciljeve s vrlo malim radarskim odrazom kao što su protubrodski projektili koji lete prema brodu otkriva na udaljenosti od 200 km. Zanimljivo je da potencijalna izvozna izvedenica ne bi bila opremljena radarem OPY-2, već američkim AN/SPY-7.

Fregate klase Mogami su višenamjenske, što znači da imaju i mogućnost djelovanja protiv podmornica. U njihovu je slučaju primijenjeno često viđeno rješenje s dva trostruka torpedna uređaja, od kojih je svaki smješten na jedan bok. Radi se o torpednim uređajima koji su, ako ne identični, onda uvelike nalik na američki Mark 32 Surface Vessel Torpedo Tubes (Mk 32 SVTT). Iz njih se lansi-

NEW FFM

Nova sigurnosna strategija Japana ima dvije osnovne odrednice. Prva je jačanje oružanih snaga kao odgovor na povećane prijetnje koje dolaze iz najbližeg okruženja. Druga je izlazak japanske vojne industrije na svjetsko tržište.

Ova druga mogla bi potpuno promijeniti odnose snaga na području trgovine oružjem. To bi posljedično moglo zategnuti odnose s najvećim sigurnosnim partnerom: Sjedinjenim Američkim Državama. Sigurno je da tamošnja vojna industrijia neće biti oduševljena pojmom još jednog konkurenta.

Zanimljivo je da se o japanskoj vojnoj industriji i njezinim proizvodima zna vrlo malo u samom Japanu, a izvan njega još i manje. Spomenimo samo da je japanski višenamjenski borbeni avion J-2 bio prvi na svijetu opremljen AESA radarskom. Japan je vodeći u proizvodnji boja i premaza koji smanjuju radarski odraz. Vjeruje se da su japanske podmornice s klasičnim pogonom po kvaliteti i borbenim mogućnostima jednakе njemačkim. Uostalom, Japan se prvi put od 1945. godine uključio u međunarodni program razvoja naprednog oružja, a da u njemu nije SAD. Od prosinca 2022. dio je programa Global Combat Air Programme, zajedno s Ujedinjenom Kraljevinom i Italijom.

I japanska brodogradilišta traže priliku za prodaju svojih proizvoda stranim kupcima. Interes za fregate klase Mogami već je pokazala Indonezija i Australija. Mitsubishi Heavy Industries na međunarodnim izložbama nudi potencijalnim kupcima fregatu projekta FMF-AAW (pokrata od Future Multi-mission Frigate – Anti Air Warfare). Zapravo se radi o projektu New FFM proizведенom za japansku mornaricu. Jedina je razlika u tome što bi se oprema i naoružanje fregata FMF-AAW prilagodili zahtjevima kupaca.

Fregata bi bila duga 145 metara, a puna istisnina iznosila bi 6200 tona. Po tome zasigurno ne bi bila ono što se uobičajeno smatra fregatom, već bi ušla u razred razarača. Na pramcu ima mjesta za ugradnju vertikalnog lansera sa 32 celije i topa kalibra 127 mm. Na krov helikopterskog hangara postavljen je proturaketni sustav SeaRAM.

Na krmi je velika letna paluba, no nema podataka o tome je li kapacitet hangara povećan s jednog na dva helikoptera. Ispod letne palube i dalje se nalazi prostor za tegljeni sonar. Dodan je i drugi, višenamjenski sonar, čija je antena smještena na pramcu otprilike u visini vertikalnih lansera.

Zadržana je CODAG konfiguracija pogonskog sustava, koji će imati dovoljno snage za vršnu brzinu veću od 30 čvorova.

Plan je da japanska mornarica, počevši od 2027., svake godine dobije po dvije fregate New FFM sve do isporuke zadnje, odnosno dvanaeste. Mitsubishi Heavy Industries tvrdi da ima dostatno kapaciteta za istodobnu gradnju i fregata FMF-AAW za strane naručitelje.

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Aaron Lau

**Oružni sustav
SeaRAM na
američkom razaraču
USS Paul Ignatius
klase Arleigh Burke.
Na klasi Mogami
postavljaju se na
krov hangara**

raju torpedi Type 12. I oni su gotovo identični američkom likom torpedu Mark 46. Type 12 uveden je u operativnu uporabu 2012. godine, a zajednički je proizvod tvrtke Mitsubishi Heavy Industries i Ministarstva obrane, odnosno njegova Instituta za tehnička istraživanja i razvoj. Torpedo Type 12 promjera je 324 mm, duljine oko 2,9 m i mase veće od 300 kg. Ne postoje podaci o masi bojne glave, no s obzirom na to da je Type 12 kopija Mk 46, masa može biti između 45 i 50 kilograma. Torpedi Type 12 nisu dostupni za izvoz pa nema ni podataka o dometu i brzini. Procjene kažu: brzina oko 40 čvorova te dolet oko 11 kilometara. Ono što se zna jest da je Type 12 optimiziran za djelovanje u priobalnim vodama, što s obzirom na broj japanskih otoka ne iznenađuje. Za otkrivanje podmornica, fregate klase Mogami opremljene su aktivno-pasivnim tegljenim sonarom NEC OQQ-25.

Klasa je prilagođena i za minsko djelovanje. Nije, doduše, uobičajeno da se za tu namjenu prilagođavaju tako veliki brodovi. No kako im je područje djelovanja u priobalju, dobili su i tu mogućnost, to prije jer Japan kao otočna zemlja ovisi o pomorskom prometu, ponajviše o trajektima. Iako su najveći otoci međusobno povezani mostovima ili tunelima, velik broj uskih morskih prolaza između njih

idealan je za postavljanje mina. Japan ovisi o pomorskim lukama pa bi postavljanje minskih polja na njihovim pristupnim rutama praktički dovelo zemlju u ekonomsku izolaciju. Otok Jonaguni, na primjer, udaljen je od najjužnijeg japanskog velikog otoka Kumamota više od tisuću kilometara. Od Tajvana je udaljen tek 120 km.

Najlakši je način prikrivenog miniranja onaj s pomoću podmornica. Pritom se mogu rabiti i starije podmornice s klasičnim pogonom. Potreban im je samo dovoljan doplov. Ispuštanje mina iz torpednih cijevi radi se pri vrlo maloj brzini, znači u tijeku vožnji, pa je takve podmornice teško otkriti. Fregate klase Mogami su, kao što smo spomenuli, opremljene za djelovanje protiv podmornica, no ugradnjom sonara Hitachi QQQ-11 dobile su i mogućnost djelovanja protiv mina. Osim njim, opremljene su i daljinski upravljivim ronilicama OZZ-15 tvrtke Mitsubishi Heavy Industries. Te se ronilice mogu rabiti i pri polaganju mina. Svaka fregata klase Mogami ima dvije ronilice OZZ-15. Ima i dva daljinski upravljava plovila za protuminsku borbu, no zasad nije poznato o kojem se tipu radi.

Foto: Japan Ministry of Defense / Wikimedia Commons / CC BY 4.0

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Jesse Monford

**JS Kumano
fotografiran 27.
rujna 2023. u
formacijskoj
plovidbi s dva
besposadna plovila
Američke ratne
mornarice: Mariner
(u prvom planu) i
Ranger (u sredini)**

Sve to ugrađeno je u trup duljine 133 metra i pune istisnine 5500 tona. Za pogon je odabrana kombinacija plinske turbine i dizelskog motora; točnije: jedne plinske turbine i dvaju dizelskih motora. Za postizanje velikih brzina rabi se plinska turbina Rolls-Royce MT30 snage 40 MW. Specifičnost je te plinske turbine 80 posto komponenti jednakih onima na zrakoplovnom motoru Rolls-Royce Trent 800 namijenjenom za ugradnju na avione Airbusa i Boeinga. To znači da su pričuvni dijelovi, barem u 80 posto slučajeva, lako dostupni, kao i tehnička potpora proizvođača. Za male brzine ugrađena su dva dizelska motora MAN Diesel V28/33D STC snage 10 000 kW (13 596 KS). S uključenom plinskom turbinom i oba dizelska motora vršna brzina fregata klase Mogami veća je od 30 čvorova. Vrlo visoka razina automatizacije omogućuje smanjenje posade na 90 članova. Japanska ratna mornarica odlučila je da će za svaku skupinu od tri fregate imati ukupno četiri posade. Jedna će biti na fregati na moru. Druga u pripremi za isplavljanje. Treća na obuci, a zadnja na odmoru. Nadaju se da će time smanjiti opterećenje posade te lakše privući nove časnike i dočasnike. Karakteristike fregata privukle su i Australiju, koja je u jednom od prošlogodišnjih službenih izvješća objavila da je Mogami među kandidatima za buduće fregate njezine ratne mornarice. Konkurenti su njemački MEKO A-200, južnokorejska klasa Daegu i koncept ALFA 3000 španjolske Navantije. Doduše, možda bi Australcima više odgovarao noviji japanski projekt: New FFM.

**Svečanost
porinuća četvrte
fregate u klasi,
JS Mikuma,
10. prosinca 2021.
u brodogradilištu
u Nagasakiju**

PODLISTAK

POSLJEDICE NUKL

U lipnju 2024. u svijetu je bilo više od 12 000 nuklearnih bojnih glava, i to najviše u Rusiji (5580) i SAD-u (5044). Od toga ih je više od 9000 bilo spremno za borbenu uporabu. Procjenjuje se da je u svakom trenutku više od 2000 nuklearnih bojnih glava spremno za uporabu u nuklearnim snagama SAD-a, Rusije, Francuske i Ujedinjene Kraljevine. Tomu treba pridodati i nekoliko stotina nuklearnih bojnih glava iz Indije, Pakistana i Sjeverne Koreje. Iako nije potvrđeno, vjeruje se da Izrael ima najmanje 90 nuklearnih bojnih glava. Kineske nuklearne snage imaju oko 500 nuklearnih bojnih glava, no one, prema tvrdnjama Pekinga, nisu raspoređene u postrojbe. Tim brojevima treba pridodati i nekoliko tisuća taktičkih nuklearnih bojnih glava namijenjenih ugradnji u balističke projektile srednjeg i malog dometa te ispaljivanju iz haubica.

TEKST
Mario Galić

Iako se smatralo da je s okončanjem hladnog rata i raspadom Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR) zauvijek nestala opasnost od nuklearnog rata, o njoj se zadnje dvije i pol godine opet govori. Dapače, o uporabi nuklearnog oružja u zadnjih se 30 mjeseci govori kao da smo, recimo, u 1960-ima. Kako se tijekom hladnog rata smatralo da je opasnost od nuklearnog rata vrlo velika, obrazovanje stanovništva o toj temi obavljalo se na vrlo širokoj osnovi, već u osnovnim školama. Zadnja tri desetljeća, budući da se vjerovalo da je opasnost od nuklearnog rata iza nas, to je obrazovanje ukinuto u brojnim zemljama. Stoga vrlo velik broj ljudi nije upoznat s mogućim posljedicama masovne uporabe nuklearnog oružja.

POČETNA RAZARANJA

Za početak moramo se ukratko vratiti na principe djelovanja nuklearnog oružja o kojima smo opsežnije pisali u podlistku. U nuklearnim bojnim glavama princip djelovanja je fisija. U termonuklearnim bojnim glavama to je fuzija, koja je potaknuta fisijom. Fuzijska eksplozija oslobađa znatno veću razinu energije od fisiske. Bez obzira na to o kojoj se vrsti nuklearne eksplozije radi, učinci su uvijek jednaki – toplinsko djelovanje, udarni val i radijacijska zagadenost (kontaminacija).

Iako bi nuklearne i termonuklearne eksplozije prouzročile strašna razaranja, jasno je da bi pravi problem mogućeg svjetskog nuklearnog sukoba za sve koji bi ga preživjeli bila radijacijska kontaminacija, koja bi trajala desetljećima nakon što bi rat završio

NUKLEARNO ORUŽJE (IX. DIO)

Foto: US Department of Energy

EARNOG RATA

Toplinsko djelovanje i udarni val stvaraju se tijekom eksplozije i vrlo kratko traju, ali izazivaju velika razaranja. Zbog specifičnog načina širenja i dugog trajanja dugoročno puno razornije posljedice ima – radijacija.

Temperature koje se stvaraju tijekom nuklearne i termonuklearne eksplozije u središtu dosežu nekoliko milijuna Celzijevih stupnjeva. Na rubovima su znatno niže, nekoliko tisuća Celzijevih stupnjeva, ali još uvijek dovoljne za taljenje svih vrsta metala.

Tu je i udarni val, čiji razorni učinak ponajviše ovisi o energiji oslobođenoj tijekom nuklearne eksplozije. Kao primjer uzmimo eksploziju nuklearne bojne glave snage 20 kilotona TNT-a (snaga koja je oslobođena tijekom napada na Hirošimu i Nagasaki), te nuklearne bojne glave snage 550 kilotona TNT-a. Pritom se nuklearna eksplozija

**Ulice Hirošime
fotografirane
27. studenog
1945., gotovo
četiri mjeseca
nakon eksplozije
nuklearne
 bombe. Nažalost,
 posljedice nečega
 sličnog danas bi
 bile još strašnije**

nad japanskim gradovima dogodila na visini od 610 metara, a nuklearna eksplozija snage 550 kt TNT-a bila bi na visini od 2440 metara.

Pri snazi eksplozije od 20 kt udarni val razbio bi stakla na prozorima te staklene fasade na zgradama udaljenim najmanje 15 km. Udarni val eksplozije snage 550 kt jednak bi učinak imao na udaljenosti od najmanje 27 km. S obzirom na specifičnost gradnje mnogih današnjih zgrada, koje su višekatnice s velikim staklenim prozorima, realnija procjena jest da bi manja eksplozija nanijela štetu na udaljenosti od 17,5 km, a snažnija na 53 km. Pritom treba uzeti u obzir da bi do loma stakla došlo trenutačno, uz vrlo velik broj krhotina koje bi letjele u svim smjerovima kao šrapneli.

Potpuna zona razaranja prouzročena udarnim valom pri manjoj eksploziji bila bi 1,8, a pri jačoj pet kilometara od središta eksplozije. Nuklearna bojna glava od 20 kt prouzročila bi teška razaranja na udaljenosti od 2,5 km, a ona od 550 kt na sedam kilometara od središta eksplozije. Umjerena zona razaranja za slabiju bila bi do 6,5 km, a za jaču 12 km od središta eksplozije. Iako bi obje eksplozije oslobodile jednaku količinu toplinske energije (25 cal/cm²), jača eksplozija imala bi znatno veću zonu razornog djelovanja. Toplinska energija eksplozije snage

PODLISTAK

20 kt TNT-a imala bi razorni učinak na udaljenosti od dva kilometra. Toplinski razorni učinak nuklearne eksplozije od 550 kt protezao bi se na udaljenost od 14 km od središta eksplozije. Za život opasne opekline eksplozija snage 20 kt nanijela bi živim bićima na udaljenosti od tri, a ona od 550 kt na udaljenosti od 16 km.

SJEĆANJE NA ČERNOBIL

Razina ionizirajućeg zračenja koja prouzročuje tešku radijacijsku bolest i akutni radijacijski sindrom kod nuklearne eksplozije snage 20 kt bila bi minimalno dva kilometra. Kod nuklearne eksplozije snage 550 kt bila bi najmanje četiri kilometra. S obzirom na to da radijacija prodire kroz materijale, zahvatila bi i ljudе koji bili zaštićeni od udarnog i toplinskog djelovanja. Radijacijska bolest je, prema definiciji koju donosi *Hrvatska enciklopedija*, skup simptoma koji se javljaju u organizmu nakon ozračenja, tj. izloženosti ionizacijskom zračenju. Visoke doze tog zračenja izazivaju niz promjena u našim stanicama, koje oštećuju ili prekidaju rad cijelih organskih sustava. Sve to dovodi do teške bolesti ili do smrti ozračene osobe. Kod ljudskih bića na zračenje su najosjetljivije stanice koje se brzo dijele: limfociti, stanice reproduktivnih organa, koštane srži, crijeva... Ozbiljnost radijacijske bolesti ovisi o dozi ozračenja. Logično je da je ona teža što je doza ozračenja veća. Dodatan problem nakon nuklearne eksplozije donijelo bi naknadno radijacijsko djelovanje, koje nastaje kao posljedica oslobođenih materijala s visokim stupnjem radijacije. U trenutku nuklearne eksplozije stvara se velika količina prašine odnosno vodene pare, koja se onda diže u više slojeve atmosfere (tzv. gljiva) te širi radijacijsko djelovanje stotinama i tisućama kilometara daleko. Kod nekoliko nuklearnih eksplozija to čak i nije globalni problem, no kad bi došlo do nuklearnog (trećeg svjetskog) rata s djelovanjem stotina ili čak tisuća nuklearnih i termonuklearnih bojnih glava, širenje radijacije preko prašine i vodene pare vrlo brzo bi dovelo do radijacijske kontaminacije širom Zemljine kugle. Pritom se mora uzeti u obzir da bi dio nuklearnih eksplozija, slučajno ili

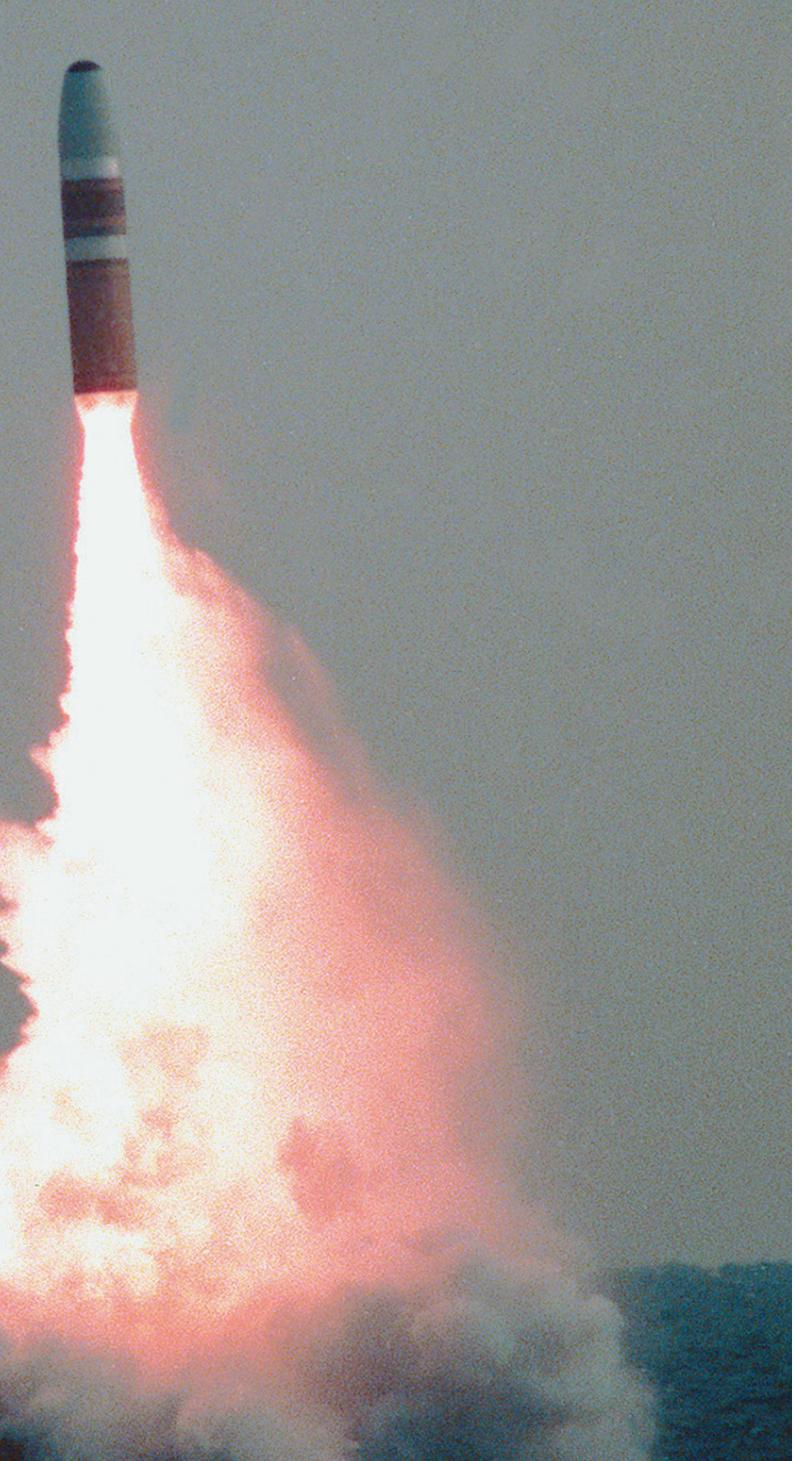
*Temperature
koje se
stvaraju
tijekom
nuklearne
i termo-
nuklearne
eksplozije
u središtu
dosežu neko-
liko milijuna
Celzijevih
stupnjeva. Na
rubovima su
znatno niže,
nekoliko tisuća
Celzijevih
stupnjeva,
ali još uvijek
dovoljne za
taljenje svih
vrsta metala*

namjerno, teško oštetio nuklearne elektrane pri čemu bi došlo do havarija nuklearnih reaktora i širenja zračenja. Tijekom havarije nuklearnog reaktora u Černobilu 26. travnja 1986. došlo je do oslobođanja vrlo velike količine radioaktivnog materijala. Najveći dio ispuštenog materijala nataložio se u blizini nuklearke kao prašina i krhotine, a lakši materijal vjetar je odnio preko Ukrajine, Bjelorusije i Rusije sve do Skandinavije i ostatka Europe. Velike površine Europe, od kojih je 71 posto u Bjelorusiji, Rusiji i Ukrajini, bile su kontaminirane radiocezijem. Oko 6,8 milijuna ljudi živjelo je u kontaminiranim područjima, a od tog je broja njih 270 000 živjelo u jače kontaminiranim. Velike količine radioaktivnih čestica podigle su se na visinu od 1500 metara i nošene vjetrom krenule na put od stotina kilometara. Černobil je od Zagreba udaljen više od 1200 kilometara, no tamošnja je radijacija stigla do nas za samo nekoliko dana.

SVEGA JEDAN SAT

Iako bi neposredne posljedice nuklearnih i termonuklearnih eksplozija bile grozne, jasno je da bi pravi problem mogućeg

Interkontinentalnim balističkim projektilima, ovisno o udaljenosti cilja, treba od 30 do 45 minuta da od trenutka lansiranja povratni moduli dopreme nuklearne/termonuklearne bojne glave do cilja

NAKON SVEGA – NUKLEARNA ZIMA

Nuklearna zima naziv je za teoriju koja opisuje klimatski efekt nuklearnog rata. Nju bi, kao prvo, izazvao dim koji bi nastao kao posljedica mnogobrojnih požara prouzročenih toplinskim, ali i razarajućim djelovanjem nuklearnih eksplozija. To posebno vrijedi za gusti crni dim koji nastaje izgaranjem naftne i naftnih prerađevina te gume, plastike i sličnih proizvoda. Sunce bi ga zagrijavalo i dizao bi se u više slojeve atmosfere, gdje bi ostao godinama. Tomu treba pridodati golemu količinu prašine koju bi podigle nuklearne eksplozije, kao i dim koji bi se počeo širiti zbog šumskih i prerijskih požara prouzročenih termonuklearnim eksplozijama. Ta bi se mješavina raširila uokolo i sprječila Sunčeve zrake da dopru do Zemljine površine.

Rezultat bi bio globalni pad temperature, znatno manje oborina i smanjena količina Sunčeve svjetlosti (vječna tama). Posljedice bi bile znatno manji prinosi žitarica i drugih ratarskih proizvoda, što bi izazvalo opću glad.

Teoretski izračuni pokazuju da bi već lokalni sukob dviju manjih nuklearnih sila izazvao poremećaj atmosfere koji bi imao globalne učinke. Veliki svjetski nuklearni sukob izravno bi utjecao na sve na Zemlji bez obzira na to je li izravno zahvaćeno nuklearnim eksplozijama.

Veliko je pitanje koliko bi nuklearna zima trajala. Eruption vulkana Tambora u Indoneziji trajala je od 5. do 23. travnja 1815. Količina dima i prašine koju je izbacila u atmosferu spustila je globalnu temperaturu za 0,5 Celzijevih stupnjeva. Iduća je godina, 1816., nazvana godinom bez ljeta jer je mraz u srpnju i kolovozu bio redovita pojava na sjevernoj polutki. Stotine ili tisuće nuklearnih eksplozija izbacile bi u atmosferu stotine puta više dima i prašine od Tambore. Stoga bi mogla potrajati četiri do pet godina.

Rezultat nuklearne zime bio bi usporediv s udarom golemog asteroida koji je prije 65 milijuna godina pogodio poluotok Yucatán u Meksiku i istrijebio dinosaure. A pri tom nije bilo nuklearnog zagađenja.

trećeg svjetskog sukoba za sve koji bi ga preživjeli bila radijacijska kontaminacija, koja bi trajala desetljećima nakon što bi on završio. A bio bi to najkraći rat u povijesti: ne bi trajao dulje od sata. Naime, interkontinentalnim balističkim projektilima, ovisno o udaljenosti cilja, treba od 30 do 45 minuta da od trenutka lansiranja povratni moduli dopreme nuklearne/termonuklearne bojne glave do cilja. Unutar tog vremena napadnuti ima rok za odgovor jednakom mjerom i lansiranje svojih interkontinentalnih balističkih projektila. Vojni izvidnički sateliti koji kruže oko Zemlje otkrivaju lansiranje interkontinentalnog balističkog projektila još dok izlazi iz silosa ili napušta podmornicu. Kašnjenje početka uzvratnog napada može biti

Lipanj 1980.: testno lansiranje projektila Trident I C4 bez bojne glave iz američke podmornice USS Daniel Boone u vodama blizu Floride. Bojne glave kakve mogu nositi ti projektili imaju razornu moć višestruko veću od bombi bačenih na Hirošimu i Nagasaki

Foto: US Navy

izazvano samo političkim razlozima. U svakom slučaju, sve bi bilo gotovo za manje od sata.

Oni koji bi preživjeli nuklearne eksplozije, bilo da su se našli na područjima Zemlje gdje nije bilo njihova neposrednog djelovanja, bilo da su se sklonili u odgovarajuća skloništa, vrlo brzo bi se našli u okruženju krajnje nepovoljnom za opstanak. Zrak, voda i hrana bili bi kontaminirani najmanje 30 godina.

(završetak podlistka)

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23- -03/1, URBROJ: 512-01-23-773) od 28. srpnja 2023., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Izrazi koji se koriste u tekstu, a imaju rodno značenje, obuhvaćaju jednako muški i ženski rod.

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2025. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiraju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem Prijavnog obrasca za stipendiranje studenata, koji se može preuzeti na stranici Ministarstva obrane (Karijera u MORH-u/Natječaji i oglasi).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2024.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomoćno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledе u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na inicijalnu provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24) propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- popunjeno Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispita prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti te na druge srodnje studije iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025.
- potvrdu o prebivalištu
- uverjenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na prijam_dvs@morph.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiraju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja.

Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiraju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri. Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem, na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLSA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773 od 28. srpnja 2023.),
Ministarstvo obrane raspisuje

**JAVNI POZIV
ZA DODJELU STIPENDIJA VOJNIM STIPENDISTIMA
UČENICIMA SREDNJIH ŠKOLA**

U školskoj godini 2024./2025. Ministarstvo obrane dodijelit će do 500 stipendija redovitim učenicima srednjih škola za radna mjesta vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske:

1. učenicima srednjih škola za zanimanje zrakoplovni tehničar:

- do 16 stipendija učenicima trećih razreda Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina, Velika Gorica i Tehničke škole Zadar (mjesto službe: Velika Gorica ili Zemunik Donji)

2. učenicima trogodišnjih srednjih strukovnih škola:

- do 245 stipendija učenicima drugih i trećih razreda svih usmjerenja (mjesto službe: Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin)
- do 30 stipendija učenicima drugih i trećih razreda kemijskog usmjerenja (mjesto službe: Knin, Velika Gorica)
- do 25 stipendija učenicima drugih i trećih razreda strojarskog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)
- do 10 stipendija učenicima drugih i trećih razreda elektrotehničkog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj)
- do 70 stipendija učenicima drugih i trećih razreda, vozač motornog vozila za upravljanje m/v C kategorije (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

3. učenicima četverogodišnjih srednjih škola:

- do 100 stipendija učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda tehničkog

usmjerenja i gimnazija (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

4. učenicima petogodišnjih srednjih medicinskih škola:

- do 4 stipendije učenicima trećih i četvrtih razreda, medicinska sestra / tehničar (mjesto službe: Zagreb).

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – učenike u sljedećim iznosima:

- 2. razred srednje škole – 100,00 eura
- 3. razred srednje škole – 120,00 eura
- 4. i 5. razred srednje škole – 150,00 eura.

Kandidati/kinje – učenici srednjih škola mogu se prijaviti za dodjelu stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem Prijavnog obrasca za stipendiranje učenika srednjih škola (Prilog 1.). Uz prijavn obrazac kandidati trebaju ispuniti Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Prilog 2.).

Prijavu za dodjelu stipendija podnose punoljetni učenici osobno, a za maloljetne učenike roditelj/skrbnik.

Rok za podnošenje prijava je **30. rujna 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti učenik srednjih škola za koje je Ministarstvo obrane objavilo javni poziv
- opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije

- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposljenja kod drugog poslodavca
- da nije provomočno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24)

- da punoljetni učenici ispunjavaju opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske propisane člancima 34. i 35. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane učenici koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledе u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na inicijalnu provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24),

propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati/kinje trebaju priložiti:

- popunjeno Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- presliku svjedodžbe kojom se dokazuje opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- dokument kojim se dokazuje upis u razred za koji se dodjeljuju stipendije
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

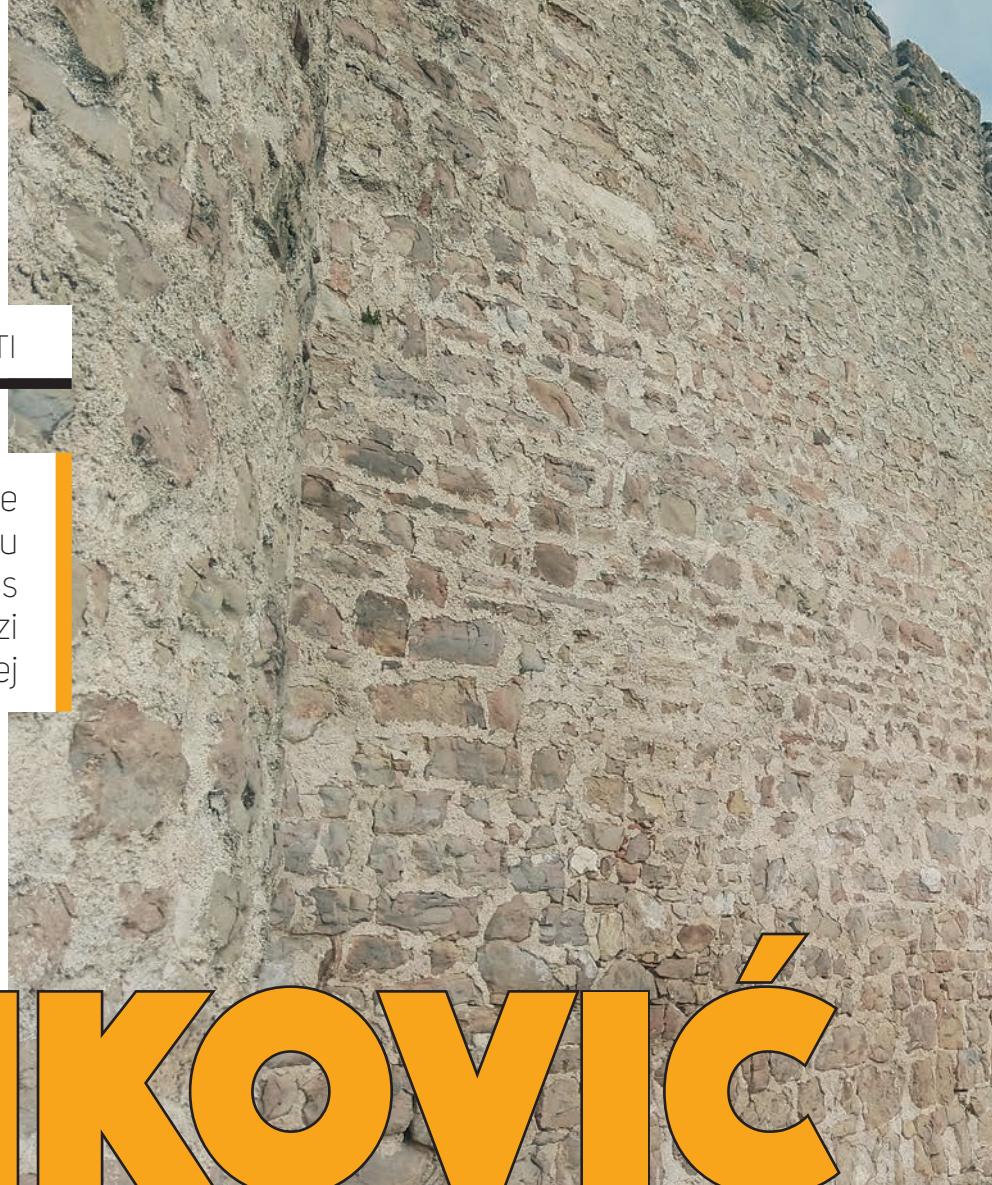
Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate/kinje – učenike srednjih škola na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati/kinje – učenici koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog srednjoškolskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

Napomena: Prijavni obrazac i Izjava o iskazu interesa za mjesto službe mogu se naći na službenoj stranici Ministarstva obrane RH.

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Utvrda na brijegu koji nadvisuje cijeli Benkovac izgrađena je u drugoj pol. XV. stoljeća. Danas je obnovljena i u njoj se nalazi moderni muzej

TEKST I FOTO
Domagoj Vlahović

KAŠTEL BENKOVIĆ

Benkovac ima vrlo zanimljiv geografski položaj u sjevernoj Dalmaciji, otprije na granici visoravnih Bukovica, koju karakterizira krš, te plodnih i zelenih Ravnih kotara. Prometno je dobro povezan s Likom te drugim krajevima obalne i kopnene Dalmacije. Upravo je položaj zaslужan što je njegovo šire područje dokazano bilo naseljeno još od antičkih vremena. U neposrednoj blizini, kod sela Podgrađa, i danas su ostaci naselja imena *Asseria*. Prvi stanovnici bili su mu Liburni, koji su podigli gradinu, a poslije ga preuzimaju Rimljani, koji ondje utemeljuju svoj grad, tj. municipij. Rimljani su ga i nadogradili prema svojim potrebama i vještinaima. Područje Benkovca važno je i za same početke srednjovjekovne hrvatske države. U obližnjem selu Šopotu iskopani su dragocjeni dijelovi stare oltarne pregrade na kojima se spominje ime kneza Branimira i naziv Hrvati.

Međutim, u samom Benkovcu najupečatljivije djeluje kaštel na brijegu koji nadvisuje cijeli grad. Podignut je u drugoj polovini XV. stoljeća i to na temeljima prapovijesne gradine.

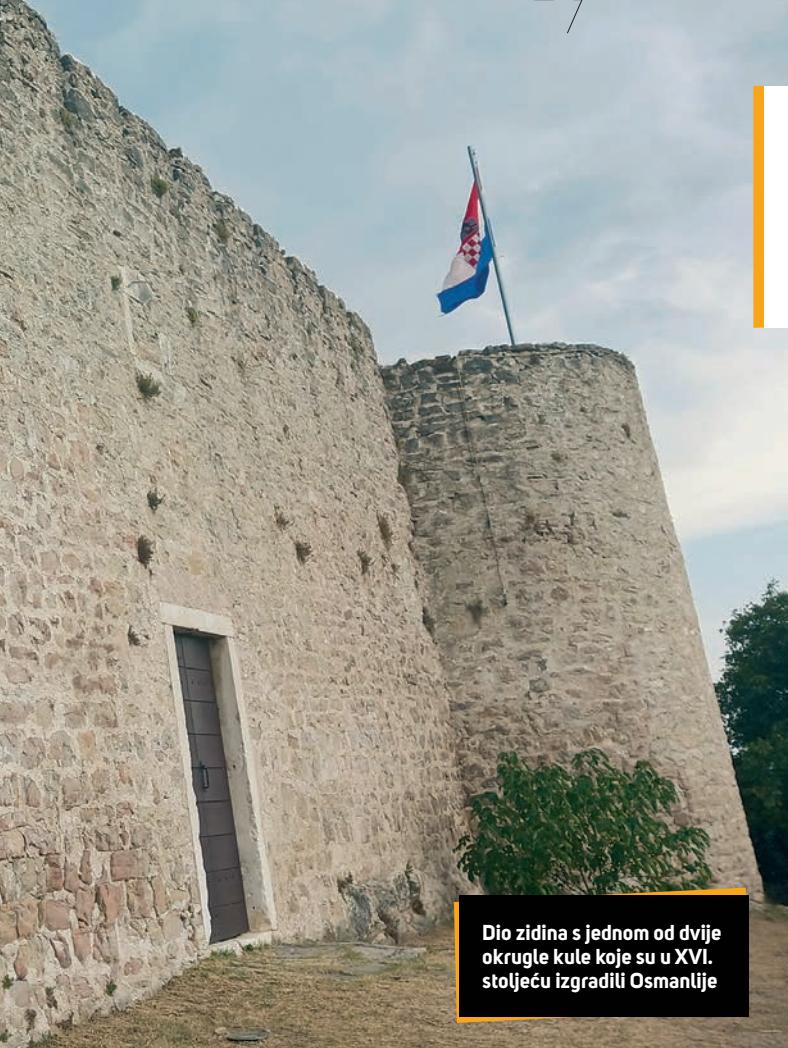
Izgradila ga je plemićka obitelj Benković, po kojoj su kaštel i grad i nazvani. U povijesnim izvorima prvo se spominje Ivan Benković *de Tucarichi et Plavno*. Došao je i imao posjede u Plavnom kod Knina, a jedna od teorija vezana uz *Tucarichi* jest da je riječ o pogrešnom čitanju i da se odnosi na mjesto Lukar, otprije između Knina i Drniša.

DVA MJESTA JEDNAKOG IMENA

U svakom slučaju, Ivan Benković bio je kaštelan Zvonigrada na Zrmanji (v. tekst Zvonograd, HV br. 708) i od krvavskog kneza Karla kupio je 1468. godine posjede na zadarskom području. *Hrvatski biografski leksikon* navodi da se obitelj vjerojatno u tom kraju nalazila otprije, jer se na popisu ninskih župa iz 1449. spominju dva naselja jednakog imena: Benkovac. Jedno od njih današnji je grad. U obitelji, iz povijesnih zapisa iz prvih dvadeset godina XVI. stoljeća, poznat je i Juraj Benković te Ivanova kći Klara. U to je vrijeme bio aktivan teolog i filozof Benedikt Benković (oko 1460.–1522.).

Razlog podizanja utvrde, za koju je zaslužan Ivan Benković, bio je u prisilnom razdvajaju hrvatskih krajeva 1409. godine. Ladislav Napuljski tадје prodao velik dio Dalmacije Mlečanima, a granica između njih i Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva protezala se upravo benkovačkim područjem. Stoga je na prilično malom prostoru izgrađeno nekoliko utvrda. Kličevica, Korlat i Polača bili su *na prvoj crti* prema Mlečanima, a Benković i Perušić na drugoj. Dakle, današnji grad u kojem su Benkovići podigli malu fortifikaciju nekoliko je desetljeća ostao izvan

Benkovac pada u osmanlijske ruke 1527. godine, nedugo nakon što je katastrofom na Mohačkom polju potučeno Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo

Razlog podizanja utvrde, za koju je zaslužan Ivan Benković, bio je u prisilnom razdvajaju hrvatskih krajeva 1409. godine. Ladislav Napuljski tada je prodao velik dio Dalmacije Mlečanima

dohvata Mlečana. Međutim, uskoro se nad svim hrvatskim zemljama počela nadvijati osmanlijska opasnost, koja kulminira porazom na Krbavi 1493. godine. Benkovac pada u osmanlijske ruke 1527. godine, nedugo nakon što je novom katastrofom, onom na Mohačkom polju, potučeno Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo. Osmanlije preuzimaju i utvrdu, u kojoj ostaju sve do kraja XVII. stoljeća, kad nadzor nad njom preuzimaju Mlečani.

OBNOVA UTVRDE I MUZEJA

Kaštel je u počecima bio vrlo jednostavnog izgleda: dominantni dio i danas je visoka četvrtasta kula opasana kvadratnim zidinama. Osmanlije u XVI. stoljeću sve skupa ojačavaju još dvjema okruglim kulama. Kao i mnoge druge stare građevine u Hrvatskoj, i Benković se s vremenom i gubitkom vojnog značaja mijenja, nadograđuje i stapa s urbanim okružjem. Danas mu se može prići iz više smjerova, i to nakon možda dvije minute uspona. Ako pridete s jugoistočne strane, zamijetit ćete jednu zanimljivost: crkvu svetog Ante, zaštitnika Benkovca, podignutu uza zid kaštela. Zna se da je obnovljena 1743. godine.

Godinama je kaštel bio zanemarivan, a prvo ozbiljnije uređenje poduzeto je 1977. godine. No, svega 14 godina poslije, grad će opet završiti pod okupacijom. Nakon oslobođenja 1995., sljedile su godine zatišja. Ali tomu je došao kraj. Kaštel je ponovno i vrlo lijepo obnovljen, zahvaljujući naporima koje je predvodio Zavičajni muzej Benkovac. Upravo u kaštelu njegovo je sjedište i izložbeni prostor. Osnovan je još 1983. godine, a novi život donio mu je projekt Revitalizacija i ure-

Priđete li s jugoistočne strane, zamijetit ćete jednu zanimljivost: crkvu svetog Ante, zaštitnika Benkovca, izgrađenu uza zid kaštela

đene Zavičajnog muzeja Benkovac. Projekt je sufinanciran sredstvima Kohezijskog fonda Europske unije, Ministarstva kulture i medija i Grada Benkovca. Zavičajni muzej sad ima i stalni, moderni i interaktivni postav svečano otvoren 11. lipnja 2022., te usmjeren na priču o bogatoj, ali zaista iznimno bogatoj povijesti benkovačkog kraja.

Pogled na glavnu i najstariju četvrtastu kulu te ulaz u Zavičajni muzej Benkovac

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo petu od ukupno sedam pohvaljenih priča učenika iz Hrvatske

ZENGE

Rođene smo u Borovu davnih tisuću devedeset i devetih. Po namjeni obuća smo za američke pustoši, a u stvarnosti ratne smo čizme. Ako nas obujete, možemo vam postati smrtna presuda ako ste se našli s nama na nogama na krivome mjestu u krivo vrijeme.

Žute čizme, kanađanke, zenge.

Naša zadnja isporuka bila je za Ameriku, ali nikada nije došla do svoga cilja, ili možemo reći da je cilj promijenio lokaciju i značenje.

Bilo je to davno ili možda tek jučer, kada smo čuvale i grijale nečije noge, umjesto čekale trunući u ovom prašnjavom, zaboravljenom ormaru.

Marija Čokrić,
učenica
4. razreda
Gimnazije
Požega

Gazile smo po gustom blatu, po neravnom šljunku, po mrtvom mesu. U borbi za život ponekad nema mjesta dostojanstvu pokojnih, kada na polju nema mjesta koje nije zatrpano pokojnjima. U ledenoj kišnoj jeseni razlika između ukočenih mišića i smrznutog tla pod đonom žutih čizmica gotovo je neprimjetna. Gotovo.

Krv neprijatelja, krv ranjenih i krv žuljeva, sve postaje isto i boja noge iznutra i izvana. Žuta se polako pretvara u zahrđalu smeđu, zahrđalu od upijenih života i krasta.

Fotoarhiva HV/Grđa

I dalje smo zenge, prljave i trošne, ali ponosne, na suhim nogama vojnika Zbora narodne garde. Čizme nad čizmama, namijenjene za elitne vojnike, a kasnije i za svakoga kome trebaju suhe noge. Sve same riječi hvale za nas, ali tko visoko leti, nisko pada. Postajemo dvosjekli mač, tako udobno smrtonosne.

U koloni zarobljenika više se ne gleda u lica nego mnogo niže, u obuću. Žute čizmice donose poseban tretman, bez dalnjih pitanja. Nije bitno tko si, što si, koliki si, bitno je da imaš zenge.

Batine, iživljavanje, horor, nema blažih riječi za ono što podnosimo. Sav njihov bijes slio se u jednu točku pri čemu nije bitno je li nositelj kriv, bitno je da su mu noge zaštićene onime što je postalo simbol protivnika.

Imaš ih kada te nađu? Nećeš više imati prostora na svojoj koži koji nije nama komplementarne boje. Sve je veći broj onih koje su završile na ukočenim ledenim nogama bez obzira na svoju kvalitetu. Ne možemo ugrijati neživo ma koliko kvalitetne jesmo.

Kada se svega sjetimo, možda je mir prašnjavog ormara ipak bolja opcija.

DOMOVINSKI RAT

Hrvatski branitelj i dragovoljac Domovinskog rata Mate Vučak-Čigra rođen je u Cisti Velikoj 1969. godine, a poginuo je 22. listopada 1992. u oslobođanju dubrovačkog zaleđa u operaciji Vlaštica, na Mrkasin brdu, gdje su zabilježene i njegove posljedne riječi: Ja umirem, živila Hrvatska!

JA UMIREM, ŽIVILA HRVATSKA!

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
Udruga hrvatskih dragovoljaca
Imotski sokolovi

U Cisti Velikoj svečano je otvoren spomen-park Mate Vučak-Čigra, u spomen na poginulog pripadnika čuvene 3. imotske bojne 4. gardijske brigade. Hrvatski branitelj i dragovoljac Domovinskog rata Mate Vučak-Čigra poginuo je 22. listopada 1992. u oslobođanju dubrovačkog zaleđa u operaciji Vlaštica

Uz obitelj i ratne prijatelje, počast su mu odali potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, gradonačelnik Imotskog Ivan Budalić, ujedno izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora, župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban, gradonačelnik Grada Dubrovnika Mato Franković, načelnik Općine Cista Velika Bože Čubić, ratni zapovjednik 4. gbr general Mirko Šundov, ratni zapovjednik Imotske bojne general-bojnik Slaven Zdiljar, pripadnici Hrvatske vojske i predstavnici braniteljskih udruga te brojni mještani Ciste Velike i žitelji Imotske krajine. Uređenje spomen-parka u krugu osnovne škole inicirali su Kulturno-umjetnička i sportska udruga Cista Velika, Udruga hrvatskih dragovoljaca 3. bojne 4. ZNG-a

brigade Imotski sokolovi i Udruga veterana 4. gardijske brigade, a potporu je pružilo i Ministarstvo hrvatskih branitelja. Posebna zahvala ide autoru spomen-parka kiparu Veni Jergoviću, arhitektima projekta Marku Milasu i Domagoju Grabovcu i jednom od inicijatora ovog projekta sada pokojnom Iki Čelanu.

Uz zahvalu svima koji su pomogli u izradi spomen-parka, u prigodnim obraćanjima istaknuta je važnost očuvanja uspomene na poginule hrvatske branitelje i promicanja istine o Domovinskom ratu, a u glazbenom dijelu programa nastupila je Klapa HRM-a "Sveti Juraj".

Hrvatski branitelj i dragovoljac Domovinskog rata Mate Vučak-Čigra rođen je u Cisti Velikoj 1969. godine, a poginuo je

DOMOVINSKI RAT

22. listopada 1992. u oslobađanju dubrovačkog zaleđa u operaciji Vlaštica, na Mrkasić brdu, gdje su zabilježene i njegove posljednje riječi: Ja umirem, živila Hrvatska!

OPERACIJA VLAŠTICA

Operacija je dobila ime po istoimenom najvišem vrhu iznad Dubrovnika (915 metara) koji je bio glavni oslonac srpskih snaga u nadzoru grada i okolice te koordiniranju bojnih djelovanja. Iako je njegovo zauzimanje bila jedna od planiranih zadaća operacije Tigar, ona tad nije izvršena. Crtu kružne obrane srpskih snaga Hum - Glavica - Cerovac - Tresibrad - Klepetnik - Vlaštica - Drijen - Buvavac držao je ojačani bataljun VRS-a s osloncem na dominantne visove branjene ljudskim posadama, protuavionskim topovima i strojnricama uz potporu tenkova i topništva.

Obavještajni podaci ukazivali su na slab moral i probleme s popunom i opskrbom srpskih snaga. Zadaća 4. brigade ZNG-a koja je u operaciji sudjelovala sa svim svojim postrojbama, bila je napasti smjerovima Vukoš - kota 704 - Vlaštica i Vukoš - Tresibrad - Bobovište te ovladati objektima Tresibrad, Klepetnik i Vlaštica, a u nastavku napada ovladati Bobovištem, Drijenom i Buvavcem te na crti Timun - Glavica prijeći u obranu. Prvog dana operacije, 22. listopada, izostao je željeni faktor iznenađenja zbog iskrcavanja 1. brigade ZNG-a u Konavlima te nisu postignuti veći uspjesi. Do manjih pomaka došlo je za-

uzimanjem Volunj Gaja i Tresibrada. Drugog dana operacije 1. bojna nakon teških borbi zauzela je Glavicu i uspostavila crtu Timun - Glavica - Orah, a 5. bojna svladala je žilav otpor srpskih snaga, ovladala Klepetnikom i u suradnji s 3. bojnom nastavila napredovanje teškim terenom prema Mrkasin brdu.

Planiranje operacija Konavle i Vlaštica bilo je sveobuhvatno s preciznom razradom svih detalja što je omogućilo kvalitetno i brzo izvođenje zadaća s minimalnim odstupanjem od plana. Na temelju prethodnih iskustava 1. i 4. brigada ZNG-a upotrijebljene su kao jedini pravi nositelji bojnih djelovanja čime je potvrđena njihova bojna sposobnost

NAPREDOVANJE NA ZAHTJEVNOM TERENU

Djelovanjem topništva i oklopništva spriječen je protuudar smjerom Cerovac - Orah - Zaplanik. Trećeg dana operacije, 24. listopada, novouvedena 4. bojna zajedno s 5. bojnom zauzela je Mrkasin brdo nakon čega je obrana 29. Hercegovačke brigade VRS-a na tom dijelu bojišta bila slomljena i prisiljena izvući svoje snage s Vlašticu i Bobovišta. Ujutro 25. listopada 4. bojna ovladala je Vlašticom i ušla u Bobovišta čime je operacija u potpunosti izvršena. Crta obrane potom je postavljena na smjeru Klepetnik - Počiovská glava - Bijedovo - Gradina. U operaciji su poginula četiri pripadnika brigade. Planiranje operacija Konavle i Vlaštica bilo je sveobuhvatno s preciznom razradom svih detalja što je omogućilo kvalitetno i brzo izvođenje zadaća s minimalnim odstupanjem od plana.

Tijekom operacija prvi su put, u dvama navratima, primijenjene mjere operativnog maskiranja. U operaciji Vlaštica izведен je napad tenkovske satnije na smjeru Zaplanik - Hum kojim je 4. brigada ZNG-a skrenula dio topničke vatre sa svojih snaga na glavnom smjeru napada na oklopne snage na pomoćnom smjeru. Drugi je primjer izgradnja kopnenih prilaza u selu Duboka Ljuta koji su odvratili pozornost srpskih snaga od morskih prilaza i omogućili neotkriveno uvođenje glavnih napadnih snaga 1. brigade ZNG-a u Konavle

Na temelju prethodnih iskustava 1. i 4. brigada ZNG-a upotrijebljene su kao jedini pravi nositelji bojnih djelovanja čime je potvrđena njihova bojna sposobnost. Isto tako, pravilno su procijenjene kvalitete i bojne mogućnosti pričuvnih postrojba te su im sukladno tome dodijeljene primjerene zadaće. Tijekom tih operacija prvi su put, u dvama navratima, primijenjene mjere operativnog maskiranja. U operaciji Vlaštica izведен je napad tenkovske satnije na smjeru Zaplanik - Hum kojim je 4. brigada ZNG-a skrenula dio topničke vatre sa svojih snaga na glavnom smjeru napada na oklopne snage na pomoćnom smjeru. Drugi je primjer izgradnja kopnenih prilaza u selu Duboka Ljuta koji su odvratili pozornost srpskih snaga od morskih prilaza i omogućili neotkriveno uvođenje glavnih napadnih snaga 1. brigade ZNG-a u Konavle. Zbog uspješnog dubokog prodora 1. brigade ZNG-a do Ivanova križa na smjeru Uskoklje - Poljice - Trebinje i do Timora na smjeru Ljekova - Ljubova kao i prodora 4. brigade ZNG-a i 163. brigade HV-a do Buvavca i Sparožića, na udaljenosti pet do šest kilometara zračne linije do Trebinja, došlo je do raspada obrambenog sustava srpskih snaga što je izazvalo paniku i napuštanje Trebinja.

DOMOVINSKI RAT

SRPSKI LOGORI U DOMOVINSKOM

Logori su mesta zarobljavanja pojedinaca ili grupa ljudi, najčešće u ratnom vremenu bez prethodno provedenog sudskog procesa, iako povijest bilježi i postojanje logora u mirnodopskom razdoblju. Prisilno odvođenje provode organizirano ili samoinicijativno policijske, vojne grupe ili pojedinci zbog različitih rasnih, ratnih, etničkih, vjerskih, političkih, socijalnih ili drugih kriterija

TEKST

Andrea Briješki

FOTOARHIVA

Hrvatskog vojnika

Najveća razmjena hrvatskih zatočenika iz srpskih logora bila je 14. kolovoza 1992. u Nemetu, na ničkoj zemlji, na cesti između Nemetina i Sarvaša. Želimo podsjetiti na logore koje je srpski agresor otvorio kao mesta svjesnog i namjernog zanemarivanja do tada usvojenih pravnih i civilizacijskih stećevina te kršenja međunarodno priznatih normi o međuljudskom postupanju

Logori su se tijekom povijesti ratovanja nametnuli kao nezanemariva komponenta vojne strategije kojom se nastojalo kvantitativno i kvalitativno oslabiti neprijateljske borbene redove. Međunarodno humanitarno pravo regulativama je uredilo uvjete pod kojima međunarodna zajednica tolerira ratne logore, a svakako u cilju očuvanja ljudskog dostojanstva te zbrinjavanja osnovnih fizioloških i egzistencijalnih potreba.

Tijekom XX. stoljeća svijet doživljava eksploziju znanstvenih i tehnoloških noviteta koji utječu na kvalitetu življenja širih masa, unapređujući zdravstvenu skrb, način privredovanja, putovanja, komuniciranja itd. No, unatoč visokom razvojnom stupnju civilizacije, dijagnosti- cirana moralna atrofija, potvrđena je pojavom holokausta, holodomora, atomskog bombardiranja, masovne gladi, progona te drugih zlodjela. Krajem inovativnog XX. stoljeća, znanstveno obogaćen te ratovima dotučen svijet, dopustio je mnoge zločine srpskih vojnih snaga i Jugoslavenske narodne armije (JNA) na prostoru nekadašnje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ).

TEŠKO FIZIČKO I PSIHIČKO ZLOSTAVLJANJE

Nakon raskida državnopravnih odnosa sa Socijalističkom Federativnom Republikom Jugoslavijom, Jugoslavenska narodna armija potpomognuta srpskim pobunjenicima pokreće osvajački rat na prostoru susjednih, neovisnih država, pritom ne štedeći niti civilno stanovništvo.

Srpski agresor uspijeva okupirati znatan dio Republike Hrvatske te susjedne Bosne i Hercegovine. Pripadnici JNA, milicije Srpske autonomne oblasti Krajine, Teritorijalne obrane te drugih paravojnih postrojba osnivaju logore za ratne zarobljenike. Preživjeli logoraši svjedoče o teškom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, prisilnom fizičkom radu, nedostatnim obrocima te uvjetima boravka koji su uzrokovali mnoge smrtnе ishode. Proučavajući odnos prema nesrpskom

MIRATU

DOMOVINSKI RAT

stanovništvu, ne smije se zanemariti postojanje masovnih grobnica koje ne svjedoče o slabljenju neprijateljskih borbenih redova, već isključivo etničkom čišćenju prostora. Logori su mesta zarobljavanja pojedinačna ili grupa ljudi, najčešće u ratnom vremenu bez prethodno provedenog sudskog procesa, iako povijest bilježi i postojanje logora u mirnodopskom razdoblju. Prisilno odvođenje provode organizirano ili samoinicativno policijske, vojne grupe ili pojedinci, zbog različitih rasnih, ratnih, etničkih, vjerskih, političkih, socijalnih ili drugih kriterija. Logori su nedvojbeno mesta svjesnog i namjernog zanemarivanja do tada usvojenih pravnih i civilizacijskih stećenina te kršenja međunarodno priznatih normi o međuljudskom postupanju. Prvi konkretniji obrisi pobune u Hrvatskoj započeli su 17. kolovoza 1990., odnosno *balvan revolucijom* kad je sjeverna Dalmacija kontrolom srpskih pobunjenika izolirana od matice zemlje. U procesu raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odnosno nakon održavanja prvih višestranačkih izbora u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj (travanj i svibanj 1990.), uslijedile su brojne akcije srpskog političkog vrha te srpskih pobunjenika s naših prostora koji su bojkotima, lažnom propagandom, insceniranim napadima, ubojstvima i slično, nastojali spasiti Jugoslaviju. Be-

Domovinski rat ne smije se promatrati kao građanski rat, već sukob dviju zasebnih država, gdje se hrvatski san o stvaranju vlastite nacionalne države morao oduprijeti nasilnoj ideji stvaranja Velike Srbije

Preživjeli logoraši svjedoče o teškom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, prisilnom fizičkom radu, nedostatnim obrocima te uvjetima boravka koji su uzrokovali mnoge smrtne ishode. Proučavajući odnos prema nesrpskom stanovništvu, ne smije se nikako zanemariti postojanje masovnih grobnica koje ne svjedoče o slabljenju neprijateljskih borbenih redova, već isključivo etničkom čišćenju prostora

nosti, teritorijalne cjelovitosti i političke neovisnosti Republike Hrvatske, svakodnevno čine brojni međunarodni zločini“ kojima se nanose teške povrede međunarodnog humanitarnog prava.

Ujedinjeni narodi objavili su 1995. godine dokument Završnog izvješća koje bilježi postojanje svih srpskih logora od 1991. godine; riječ je o ukupno 480 osnovanih logora gdje je internirano vojno i civilno stanovništvo. U izvješću stoji kako je otprilike 330 srpskih logora osnovano na prostoru Bosne i Hercegovine, otprilike 80 na okupiranom prostoru Hrvatske te otprilike 70 logora na prostoru Srbije i Crne Gore. Podaci variraju radi prihvatanja, odnosno neprihvatanja izvora koji je prijavio postojanje logora te s obzirom na to da Komisija Ujedinjenih naroda izvore informacija dijeli na neutralne i ne-neutralne. Uzimajući u obzir sve karakteristike rata, Komisija zaključuje kako sustav srpskih logora podilazi ideji osvajanja tuge zemlje, na taj način direktno umanjuje otpor neprijateljske vojske te nameće strah neborbenom stanovništvu.

ogradski vrh 90-ih godina prošlog stoljeća nije nastojao sačuvati državu radi srpske sklonosti komunizmu, već nacionalnih i dugogodišnjih političkih pretenzija prema prostoru Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Sagledavajući cjelokupnu sliku oružanog sukoba u jugoistočnoj Europi, posebice političke aspiracije država, državni prostor na kome je vođen rat, narod koji je vodio agresivnu politiku potraživanja od drugih država te s koje strane bivše države pristižu prvi metci, potpuno je vidljiva razlika između agresora i žrtve. Stoga se Domovinski rat ne smije promatrati kao građanski rat, već sukob dviju zasebnih država, gdje se hrvatski san o stvaranju vlastite nacionalne države morao oduprijeti nasilnoj ideji stvaranja Velike Srbije. Sveučilišni profesor, a ujedno i sudionik Domovinskog rata Vladimir Ljubanović istaknuo je kako se “u ratu protiv suvere-

Ujedinjeni narodi objavili su 1995. godine dokument Završnog izvješća koje bilježi postojanje svih srpskih logora od 1991. godine; riječ je o ukupno 480 osnovanih logora gdje je internirano vojno i civilno stanovništvo. U izvješću stoji kako je otprilike 330 srpskih logora osnovano na prostoru Bosne i Hercegovine, otprilike 80 na okupiranom prostoru Hrvatske te otprilike 70 logora na prostoru Srbije i Crne Gore

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pišite nas:
hrvojnik@moh.hr

Foto: Tomislav BRANDT

